

C . Hic ponit duodecimū z vltimum laborē eius. **U**bi nota q̄
Athlas fingitur fuisse q̄dam gigas supportas cœlum humeris suis. hic
fatigatus rogauit her
culem vt cœlum sup/
portaret quousq̄ ipse
respiraret. q̄d z Her/
cules fecit. z p̄ h̄ cœlū
meruit. **U**n̄ d̄r in lr̄a.
Ultimus labor Her/
culis fuit q̄ sustulit id est supportauit cœlum collo irreflexo id ē incliāto
z rursus meruit cœlum tāq̄ p̄ciū vltim sui laboris .

Ultimus cœlum labor irreflexo

Sustulit collo. p̄ciūq̄ rursus

Ultimi cœlū meruit laboris

C . Hic hortatur phia ad imitatioem p̄dictoy fortius viroy dicēs
Ite nūc fortes resistentes aduersitatib. ite illuc vbi ducit via celsa id est
ardua magni **H**erculis q̄ est via p̄ntum. z via magni exempli ad aggre
dicum fortia. z tūc in
uehitur contra tardos
z viciosos dicēs . **C**ur
vos inertes . i. homines
sine arte sicut homines
desidiosī nudat̄ terga.
id est docta vestra fugi
endo labores z aduer/
sa . nā tellus . i. terrena cupidit̄a supata doāt hominī sidera . i. cœlum
q̄ superata terrena cupidit̄a efficitur hō dignus cœlo q̄d est locus de
orum z spirituum . Nam s̄m Aristotilem p̄mo cœli z mūdi **D**ōm̄s eum
locum qui sursum est deo attribuūt z barbari z gr̄ci q̄cūq̄ putāt deos
esse . De quo d̄r **P**lato in sedrone **T**h̄ri speculatiui viuetes s̄m viam cō
templatiuam celestes sedes recipiūt . in q̄b̄ felicitate deoy potiuntur . q̄
felicitate nos faciat p̄cipes **I**esus christus q̄ est deus sup̄ ōnia b̄ndic/
tus in secula seculoy **A**men .

Ite nūc fortes vbi celsa magni

Ducit exēpli via . cur inertes

Terga nudat̄ . superata tellus

Sidera donat .

C . Hic incipit q̄n
tus liber **B**oetij de cō
solatiōe phie . cuius hęc
ē p̄ma prola . in q̄ phia
vult soluere quēdam du
bia suam determinatio /
nem consequētia **V**idet̄
enim ex dictis q̄ casus
non sit . quia si omnia
sunt puila ita q̄ nihil
eueniat p̄ter ordiēm . p̄
uidētē diuine . videt̄ q̄

Incipit li. q̄nt̄ . Prosa . i.
Exponit q̄d sit casus .

Dixerat . orationisq̄ cur
sum ad alia quēdaz tra
ctāda z expediēda ver

nihil causaliter euentat
qz casus importat eue-
num inopinatum. Et vi-
det ex dictis q libez ar-
bitriū nō sit. qz oia dis-
ponuntur fm ordinem
fatalis necitatis. libez
āt arbitriū necitates ex-
cludit. videt ergo si po-
nit prouidētia z fatum
q omnino excludat li-
bez arbitriū. phia ergo
in pnti libro inqrit vtz
casus sit z quid sit. z in-

quirit vtz libez arbitrium sit ponēdo argumēta quibz libez arbitrium
cum prouidētia diuina nō videt posse stare. post hoc ponit falsam solutio-
nē quozūdā quā improbat. z ponit ppiam quam rōnibz firmat z de-
terminare determinat. z alia plura sicut patebit. Et diuidit iste liber in
xi. ptes. qz sex sunt ptes z quinqz metra eius. q partes z quę in eis deter-
minātur patebūt in processu libri. In pma pta determinat de casu. z p-
mo Boetius tūgit acta phię z mendans eius exhortatiōem factā. z mo-
uet quęstionē de casu. Secdo phia excusat se ab ei⁹ determinatione. z boe-
tius illam excusationē remouet. Tercio phia determinat de casu. secūda
ibi. Tum illa festino. tertia ibi. Tum illa mō. Primo dt. Phia dixerat
hęc pdicta z ptebat cursum orōnis. i. sermonis ad tractāda quēdam alia
atqz expediēda. Tunc ego Boetius inq. Phia recta est tua exhorta-
tio facta z prorsus ē dignissima auctoritate. sed q tu dudū dixisti sexta p-
sa. iij. li. quęstionem de prouidētia implicatā esse pluribz alijs. i. quęstio-
nibz ego experior re. i. realiter. quero em an arbitreris casum om̄ino aliqd
esse supple in rez natura. z qdam arbitraris esse casum supple in rez na-
tura. Nota p hoc q dt Boetius dixerat. innuit phiam iam expe-
diuisse q ad sui speculationē spectabāt. z ita determinasse pncipalem h-
libri intētionem z phia ptebat cursum orōnis. i. orōnem currētem. qz orō-
phię nō impediēbat ignorātia docētis nec tarditate dicētis. hanc orōem
ptebat ad qdam alia tractāda. Quę at fuerunt illa Boetius nō expmit
qz forsan sua opinione minus erāt desiderāda vel forsan qntum ad ppo-
sitiū extranea. Nota q dt exhortationem phię fuisse rectam. qz phia
hortabatur ad ptes z ad pemptū fortuitoꝝ. talis at exhortatio quę fit
ad bonum prosequēdum z malū fugiēdum recta est. z dt exhortationem
phię esse dignissimam auctoritate. qz quod a sapientibz dt auctoritate sa-
pientis dignum reputatur

Hic phia excusat se
de huius opinionis vel
quęstionis determina-
tione. z boeti⁹ illam excu-

tebat. **B.** Tum ego. Recta quidem in
q̄ exhortatio. tuasqz prorsus auctori-
te dignissima. sed q tu dudum de pro-
uidētia quęstionem pluribz alijs im-
plicitam esse dixisti. re experior. Quę-
ro em. an esse aliquid omnino. z quid
nam esse. casum arbitrere.

R. Tum illa. Festino inq̄t debitum p-
missionis absoluerē. viāqz tibi qua pa-

triā reuecharis aperire **H**ęc at rsi puti/
lia pgnitu. cū a pposito nri tramite pau
lisp auerfa sunt **V**erēdūq̄ ē. ne deuijs
fatigatus. ad emetiēdū rectū iter suffi
cere n̄ possis. **S.** Ne id inq̄. p̄sus ve/
reare **N**ā q̄etis mihi loco fuerit ea q̄b
maxie delector aḡscere. siml cū om̄e di
sputatiōis tuę lat^o idubitata fide p̄sti/
terit. nihil de seq̄ntib; ābigat.

stionib; extraneis. nō possis sufficere ad metiēdum. i. trāscūdum rectū iter
Dicit Boetius **P**hīa ne illud vereare id est nō timeas. q̄ h̄ fuerit mi
hi loco q̄etis a ḡscere ea q̄b maxime delector. r cum om̄e latus. i. emnis
circumstantia tuę disputatiōis mihi p̄stiterit fide indubitata nihil est qd
ambigatur de seq̄ntib; **C** Nota q̄ dicit qua via reuecharis patriā
hic patriam vocat beatitudinē quam prius inuenire docuit. illa at per
quę homo puenit ad ipām sunt p̄tutes de q̄b Boetius intendebat age
re non in hoc libro sed in vltimis libris musicę suę agēdo de musica huā
na. intentiōem at suā n̄ p̄pleuit q̄ a rege Theodorico morte puē^o fuit

fatiōem remouet dicēs
Phīa inq̄. ego festino
absolucere. i. p̄ficere de/
bitū pmissiōis r apire
viā q̄ reuecharis ad pa
triā. **H**ęc at q̄ tu q̄ris
de casu. r si p̄ q̄uis sūc
pucilia pgnitu. i. pgnī/
tiōe. cū paulisp auerfa
sunt a tramite. i. via no
stri ppositi r d̄t paulisp
q̄ n̄ sunt totalr auerfa
sed aliquātulum eluci/
dāt p̄missa. r est verē
dum. i. timēdum ne tu
fatigatus deuijs. i. que

Hic phīa determinat de casu soluēdo p̄missas causas r questio
nes. p̄mo soluit p̄mam an casus sit. sedo scōdam qd sit casus. ibi **H**ic igitur
P. Tum illa **H**orē inq̄t geram tibi si
mulq; sic exorsa est. **S**iquidē inq̄t ali/
q̄s euentū temerario motu nulla q̄cau/
saz p̄nexionē. p̄ductum casum esse defi
niat: nihil omnino casum eē p̄firmo. r
p̄ter subiecte rei significatiōem inanē
p̄sus vocem esse decerno.

rio id est improuiso r nulla connexionē causaz **E**go phīa affirmo casum
sic oīno nihil esse r decerno. i. iudico vocē casus p̄sus esse inanē p̄ter sig
nificatiōem rei subiectę sicut hęc vox chimera inanis est. r i

Hic igitur
tuo. **P**rimo oīe qd si
gnificet p̄ nomē casus
ponēdo opiniōem quo
rūdā. sedo imp̄bat
illam opiniōem ibi. q̄s
em. **P**rimo dicit **B**o
eti ego geram tibi mo/
ram. i. confirmabo me
volūtati tuę. r simul sic
est exorsa id est sic ince
pit. si aliq̄s definiat q̄
ad nomen dicens ca/
sum esse euentum pro/
ductum motu temera

¶ Nota dū q̄ quis questio si ē p̄cedat questioē q̄d est. s̄m q̄ questio q̄d est q̄rit de q̄litate rei. qz q̄d est rei nulli debet nisi enti. tñ q̄stio q̄d ē que res de q̄ quid est nois. est p̄ma cognitio. ⁊ ideo ex q̄ quid est nois opz scire de aliq̄ si est. p̄pter hoc p̄hia ad q̄redum de casu vtz sit vel nō. accipit q̄ q̄d est q̄d significat p̄ nomen. ⁊ d̄t. **S**i aliq̄ dicunt casum esse euētum temerarium sine oī cā p̄ductū. ego video vocem casus esse inanē tanq̄ sibi nihil correspondeat in re.

¶ Dic p̄hia improbat opinionē istā oīs casuz nihil esse s̄m cā. scdo soluit questioē s̄m rei veritate. ibi Aristoteles me^o. **¶** Quis ei (coercete in ordiue encta deo) loc^o esse vll^o temeritati reliquus p̄t? **¶** Primo ponit vnā rōem. scdo aliā ibi. Nam nihil. Antiq̄ dicebat q̄ casus est euētus temerari^o. i. improuisus. Contra h̄ arguit p̄hia sic. Ubicūq̄ oīa sunt p̄uisa ibi nihil ē temerariū. sed oīa que sunt p̄uisa sunt a deo. s̄ inter ea q̄ sunt nihil est temerariū. **¶** Hanc rōnem breuiter innuit in lrā dī. **¶** Quis ei locus vllus p̄t esse reliqu^o. i. relic^o temeritati. i. improuisioni deo coercete cuncta in ordinē. s. p̄uisum. q. d. nullus.

¶ Nota q̄ oīa a deo sunt p̄uisa. e^o rō est. Quorumcūq̄ d̄s est cā oīa calia. p̄uisa sunt a deo. sed deus est cā oīs entis. s̄ oīa entia a deo sunt p̄uisa. q̄ at deus sit cā oīs entis p̄z. qz ab ipso dep̄det cœlum ⁊ tota natu^o ra. vt p̄z ex. xij. methaphis.

¶ Dic ponit aliā rōez probātem q̄ casus non p̄t esse sine oī causa pro duct^o sicut dicebant antiqui. ⁊ arguit sic. **¶** Q̄d est ex nihilo nihil ē. sed quod ex nulla cā est ex nihilo ē. s̄ quod ex nulla causa est nihil est) sed s̄m antiquos. casus est ex nulla cā. qz est productus sine omī n̄exione cārum. ergo casus nihil est. **¶** Uñ d̄t in lrā. **¶** Terra sententia est cui ne / mo vnq̄ vetex refragatus est. i. contradixit. s. ex nihilo nihil existere. quanq̄ illi antiqui illā propōnem. ex nihilo nihil existere iecerint id ē posuerint quasi q̄ddam fundamentum non de

¶ Nā nihil ex nihilo existere: vera s̄ma ē **¶** Ani nemo vnq̄ vetex refragat^o ē. quā q̄s id illi non de opante principio: s̄ de materiali subiecto (hoc est oīm de natu^o ra rōnum) q̄si quoddā iecerint fundamētum. **¶** At si nullis ex causis aliq̄d oritur: id de nihilo ortū esse videt. **¶** Q̄si huc fieri nequit neccasum q̄dem b̄mōi esse possibile est. q̄lem pauloante definiuimus. **¶** B. **¶** Quid igit in q̄m? **¶** Nihil ne est q̄d vel casus. vel fortuitū iure appellari q̄at? **¶** An est aliq̄d (tametsi vulg^o lateat) cui vocabula ista p̄ueniant?

opante principio scz de deo creatore qz ille ex nihilo aliquid fecit. sed in-
tellerit h de materiali subiecto. i. de rota natura fundata in materia z
exponit seipm dicēs. h est de nafa oim rōnum. i. de nafa q est subiectū for-
maz nafalium. sed si aliquid oriatur ex nullis causis id videt esse ortū ex
nihilo. sed h fieri neqz vt aliqd oriatur ex nihilo. q̄ nō est possibile casum
esse hmoi. i. talem qualem pauloan̄ definiuimus fm̄ atiqs q sit euentus
temerarius sine p̄ncipioe cāz. Quid ḡ dicēdum est de casu. q̄rit Boetius?
Est ne nihil in rez nafa qd iure possit appellari casus vel fortuitum vt ē
aliquid. tamen si p̄quis lateat vulgus cui ista vocabula ueniāt

¶ Notādum q̄ hęc ppō ex nihilo nihil existere p̄a est in p̄patione
ad cām p̄ticularem q̄ in sua actione p̄su p̄pōit materiā. tñ in p̄patione
ad cām vlem que est cā tortius entis nō est p̄a. vñ dicim⁹ deū oīa creasse ex
nihilo z fide tene⁹. h̄ atiq̄ de isto mō p̄ductionis p̄ creatioem n̄ loq̄bāf. h̄ p̄
mō mō. Vñ Arist. i. phicoz. Impossibile ē aliqd fieri ex his q̄ n̄ s̄t. de hac
eū opinioe p̄ueniūt oīms q̄ de nafa sunt.

¶ Dic phia soluit questioem de casu. z p̄mo oīit eam esse solutam
ab Arist. z oīit modum eius. scdo declarat q̄ casus licet nō habeat cās
p̄ se h̄z tñ cās p̄accūs. ibi De sunt igit̄ P̄io
ōr Aristoteles meus. i. doctrina mea nutrit⁹ z
deditus diffiniuit ca-
sum in phica id est in
.ij. phicoz breui rōne z
ppinqua veri. i. veritate
Et querit Boetius.
Quonaz inq̄ modo. de
phia Quoties aliquid
geritur id est fit gratis
cūlusp̄iā. i. alie⁹ rei z ali
ud p̄trigit q̄busdā d̄ caus
sis q̄ qd itēdebat illd
vocat casus. vt si aliqd
cā colēdi agri fodiēs hu-
mū inueniat pōd⁹ auri d̄
follū. h̄c iuēno auri cre-
dit fortuitū. i. a casu ac-
cidisse. v̄z p̄ h̄z tñs eue-
t⁹ casualis n̄ est de nihī-
lo. i. de nulla cā sic dice-
bat diffinitio atiq̄z. nā
euentus casualis habz

proprias causas quarum concursus inopinatus z improuisus supple
ab eo qui aliquid fecit causa alterius rei. videtur operatus esse

¶ Aristoteles meus id inq̄t i phicis.
z breui. z verip̄pinqua. rōe definit. **B**
Quonā inq̄ mō? **¶** Quoties ait ali-
qd cuiusp̄iā rei grā gerit. aliudqz q̄bus
dam de causis q̄ qd itēdebat obtigit
casus vocatur. **U**t si quis colēdi agri
causa fodiēs humum: defossi auri pon-
dus inueniat **H**oc igit̄ fortuitū credit̄
accidisse. v̄z nō de nihilo est **H**āppri-
as cās h̄z q̄z imp̄uisus iopiātusqz cō-
cursus casum videtur opatus. **H**am
nisi cultor agri humum foderet. nisi eo
loci pecuniā suā depositor obruissz. au-
rū nō esset inuētum.

casum. nisi ei cultor agrī foderet humū q̄ supple fossio est vna cā inuētio /
nis auri. ⁊ nisi eo loco depositor obruisset. i. abscondisset pecuniā suā q̄ est
alia cā inuētionis auri. auz nō esset inuētum. ¶ Notandum q̄ casus s̄m
Aristo. est qñ aliqd̄ fit ppter aliquē finē. vt fossio agrī ppter seminatiōem
si aliquid aliud euenit ex quibusdā causis pter hoc qd̄ intendebat hoc est
casus vt inuētio thesauri casualis ē que nō intēdebat a fossore agrī. Ex q̄
p̄ q̄ inuētio thesauri ē casualis. nō ideo q̄ nō est puīsa a deo. sed qz non ē
prouisa ab hoīe. ⁊ ita casus nihil est quo ad deum. sed est aliquid quo ad
hoīem ppter cuius intētionem ⁊ prouisionē euenit

¶ Hic oñt phīa q̄ licz
casus hēat cās. non tñ
h̄z cās p se. sed p accūs
dicēs. H̄z igit̄ sunt cau
sē fortuiti ppendij. i. for
tuiti euētus qd̄ fortui
tum p̄dium puenit
ex causis obuīs ⁊ pflu
entibz nō ex intētiōe ge
rentis. non ei ille qui au
rum obruit vel q̄ agrū
exercuit. i. fodit intēde
bat vt ea pecunia repe

De sunt igit̄ fortuiti cause ppendij. qd̄
ex obuīs sibi ⁊ pfluētibz causis. non
ex gerentis intentione. puenit. Neque
em̄ vel qui auz obruit. vel qui agr̄ ex
ercuit vt ea pecunia reperiret intendit
sed (vti dixi) quo ille obruit: hunc fo
disse puenit atqz pcurrit

rēret s̄z vt dixi pter gerēt. intētionem euenit hunc fodere q̄ ille obruit pe
cuniā ⁊ occurrit supple intētiō pecuniē. ¶ Notanduz q̄ cā efficiēs nō
agit nisi moueat a fine. finis at non mouet nisi s̄m q̄ ē in intētiōe. ⁊ ideo
respectu illi⁹ effect⁹ q̄ est in intētiōe. agēs est cā p se. sed si aliqd̄ ptingat
in actione pter intētiōem agētis illi⁹. agēs ē cā p accūs. ⁊ sic casus qz cō
tingit pter intētionem agētis non h̄z cām agētē p se sed p accūs

¶ Hic phīa soluit secū
dā questionē oñdendo
quid sit casus. Conclu
dit ḡ definitionē eius ex
iam dictis di. Licet igit̄
tur definire casum esse
euētum inopinatum ex
causis pfluētibz in his
que gerunt ob aliqd̄ ali
ud. Tunc oñt quō esse
eris casualis cadit sub
ordine prouidentie. Hic tñ
est ei q̄ casus prouenit ex causis pfluētibz. q̄ autē cause pfluant hoc p
uenit ex ordine prouidentie vñ d̄t. Causas vero concurrere. ⁊ confluere fa
cit iste ordo scz fatalis procedens ineuitabili connexionē. scilicet causarū
qui descendens supple ordo de fonte prouidentie cuncta disponit suis tem/

Licet igit̄ definire casum esse inopina
tū ex pfluētibz causis in his que ob a
liquid gerunt euētum. Occurrere fo
atqz pfluere cās. facit ordo ille ineuita
bili p̄nexionē. p̄cedens. qui de prouiden
tię fonte descendens. cuncta suis locis
tpibusqz disponit.

poribz & locis. **C** Notandum qd diffinitio casus est bona. qz p eam casus distinguitur ab alijs p h qd dicitur casus est euentus inopinatus excluditur effectus necario eueniens vel vt frequenter. sicut solem oriri vel hominem nasci cum qnqz digitz in vna manu. talia em no euentur casualiter & inopinare. Per h qd dicitur ex pluri causis excluditur casus pmo mo dicitur qd fm alijs potest produci ex nulla pncipio causaz. Per h ar qd dicitur in his q geruntur ob aliqd aliud. p h excludit a casu casualitas p se. casus em & fortia sunt cause p accis & sunt pter intentionem agentis.

C Istud est pmu metz huius qnti qd dicitur metz elegiacum. & pmu metz est dactylicu exametru. scdm est trochaicu perhametru vel dactylicu perhametrum. In quo phia ont quo euentus casualis se hz ad prouidentiam diuinam. Est aut materia exempli q tigris & eufrates sicut duo flumij ab eode fonte pcedentes q postea ab iuice diuiduntur si itez pcurrant necesse est nauis talia q p ista flumina deferuntur pcurrere. q qd pcursum puenit in quantum regitur de cursu istoz flumioz. & tñ est ppter intentionem istoz q regunt naues. eodem mo pcursum casualis quis sit pter intentionem ipsoz agentium tñ pcurrunt fm defluxum ordis fatalis ex regimine diuine prouidentie. & quis nobis ignoratibz ordinem diuine prouidentie videatur aliqd casuale & fortuitu. tñ in pparitione ad deum oia sicut ordinata & prouisa.

C Metz pmu li. qnti

I Apis achemenies scopulis. v/
bi versa sequentum

Pectoribz figit spicula pug fugax

Tigris & eufrates vno se fonte resoluunt

Et mox abiunctis dissociant aquas.

Si coeant. cursuqz itez ruocent in vnum

Resoluat alterni quod trahit vnda vadi

Rouent puppes. & vulsi flumie truci

Dixtaqz fortuitos impletis vnda modos

Duos tñ ipa vagos tredeclinua casus

Surgit & lapsi defluus ordo regit

Sicqz pmissis fluitare videt habentis

Fors. patit frenos. ipaqz lege meat

vñ dicit in lra **T**igris & **E**ufrates resoluunt se ab vno fonte scopulis id est ex concauitatibus rupis achemenies. i. montis parthie vbi scz in parthia fugax pugna p se spicula. i. sagitta figit pectoribz sequenti. Est ei fluctudo parthoz q fugiendo pugnat sagittando a tergo ptra insequentes & mox id est post paruū spacium tigris & eufrates dissociantur ab iunctis aquas supple alijs. & si dicti flumij itez coeant id est pueniant & ruocent in vnum cursum. pfluat id est oportet pfluere illud quod vnda alterni vadi. i. vni fluminis trahit id est secum ducit. & pueniant puppes & truci mul-

fl. i. eradicati flumine. i. p. flumen. z vnda mixta fluens implicet. i. ipsi
 cabit fortuitos modos. qz vnda faciet scurrere fortuitu naues z truncos
 quos tñ vagos casus. i. casuales euentus regit ipsa decliua terre. i. depflio
 terre dans via fluuio z defluus ordo lapsi gurgitis. i. currētis aque regit
 illos vagos curfus. z ita est de euentu casuali respectu. puidētē. vnde dicit
 Fors. i. casus vel fortuna q̄ videt fluitare pmissis habenis. i. sine regimi
 ne illa patit frenos. i. regimina. z meat. i. transit ipsa lege. i. p. i. psam lege
 diuine puidētē. ¶ **N**ota q̄ scribit in Gen. Tigris z eufrates sunt
 flumina q̄z ortus est in padyso. Sed hieronymus auctoritate Salustij
 dicit q̄ ortus tigris z eufratis demratur in Armenia. i. in parthia cui videt
 Boetius p̄sentire. Beatus at Aug. sup Gen. ad lram istam p̄rarieta
 tem p̄cordat di. Illud p̄tingit in istis fluminibz qd̄ in alijs experimur
 scz q̄ aliquā absorbent a terraz itez oriunt. z qz hoc sepe p̄t p̄tingere. ideo
 de ortu ipsoz fluuioz diuersa p̄t dici. Quā em̄ Moyses dicit in Gen. q̄ o
 riant in padyso. p̄t intelligi de p̄ma origine eoz. sed qd̄ dicit ab alijs q̄ ali
 as oriunt p̄t intelligi de ortu eoz secundario. ¶ **N**ota q̄ parthia ē que
 dam regio q̄ alio noie dicit achimētia. vñ dicit hoies parthi q̄ vincunt hostes
 suos fugiedo sagittas a tergo mittēdo. z sic amor vincēdus est fugiēdo
 Un̄ poeta dicit. Quā spē martis cedit victoria parthijs. Cypris ea p̄te
 simili q̄z vincit arte. Cypris. i. venus q̄ colebat in cypros. Et paup̄ hen
 ricus. Proscribas igit gladijs z fustibz ipsum supple amorem. Et fugiē
 do fuga quem fuga sola fugat

¶ **H**ic incipit p̄sa scda
 q̄nti in q̄ incipit de/
 terminare de p̄uentia li
 beri arbitrij ad puiden
 tia diuinaz. z p̄mo q̄rit
 an libez arbitrij possit
 stare cū puidētia diuina
 z p̄bia. p̄bat libez arbi
 trij eē. z onit quō diuer
 sificat in diuersis. z ter
 cio onit act⁹ liberi arbi
 trij cadere sub puidētia
 diuina. scda ibi. Sed
 hāc. tertia ibi. Quē tñ
 p̄mo dicit. Aduerto
 in q̄m. i. cogno sco quō
 casus stat cū p̄uidētia
 z ita p̄sentio sicut dixi
 sti. z querit Boetius.
 Est ne vlla libertas ar
 birij in hāc serie causa
 rū sibi herētū. an fatal
 causa id est fatalis ne

¶ **P**rofa secunda libri quinti
 ¶ **D**e libera arbitrio.

¶ **A**d aduerto in q̄. idqz vti tu
 dic eē p̄sentio. Sz in bachere
 tū sibi serie cāz. est ne vlla nostri arbi
 trij libertas. an ipsos q̄z humanorum
 motus aīoz. fatalis catena constringit?
 ¶ **R.** Est inquit Neqz ei fuerit vlla rōna
 lis nāfa. qn̄ eidez libertas assit arbitrij
 Nam qd̄ rōne vti rōnaliter p̄t. id ha
 bet iudiciuz q̄ quidqz discernat. Per se
 igit fugiēda optāda ve dinoscit Quod
 vero q̄s optādum esse iudicat petit Re

fugit ꝑo qđ estimat esse fugiēdū **Qua-**
re qđ in ipsis inest rō . inest etꝛ volēdi
nolendiꝛ libertas

cellitas dstringit mor-
i. affectus huāozatiōz
¶ hic phia pbat liberz
arbitriū eē dicēs **Liber-**
tas arbitriꝛ ē n̄ obstāre
p̄dicta p̄netiōe causaz

¶ Nec em̄ fuerit . i. esse poterit vlla rōnalis natura qn̄ libertas arbitriꝛ ei/
dem asit . z accipitur hic rōnalis natura large pro omni eo qđ hz p̄gniti
onen intellectiuam . Probat atꝛ qꝛ omni nature rōnali inest liberz arbitriū
dicēs . **¶** Illud qđ p̄t nasaliter vti rōne id hz iudiciū qđ discernat vnūqđqꝛ
igitꝛ p̄ se discernit fugiēda z oprāda . **¶** Qđ atꝛ iudicat oprādū id petit . i. p̄ se
q̄tur . z refugit illud qđ estimat fugiēdū . q̄re qđ inest rō inest libtas
volēdi z nolēdi . p̄t ergo sic rō formari . **¶** Q̄me qđ p̄t vti rōne hz iudiciū co
gnoscēdi fugiēda z oprāda . sed qđ q̄sqꝛ iudicat oprādū p̄sequitur z qđ
iudicat fugiēdū h̄ refugit . q̄ omne qđ p̄t vti rōne hz volūtatem volēdi z
nolēdi .

¶ **¶** Nota qꝛ d̄t illud qđ vti rōne hz iudiciū qđ discernat
vnūquodqꝛ . h̄ d̄t ad d̄rām iudiciꝛ nasalis qđ est in brutis qđ nō iudicatur
vnūquodqꝛ agēdū sꝛ aliqđ p̄ticulare . sicut ouis n̄ iudicat de q̄libz fugiēdo
sꝛ t̄m de lupo . z apes n̄ h̄nt industriā ad faciēdū aliqđ opus nisi ad fauos
mellis . sed iudicium rōnis est de quolibet quē aguntur .

¶ **¶** Nota qꝛ d̄t qꝛ h̄ns rōnis iudiciū p̄ se iudicat p̄sequēdū vel fu
giēdū . licet em̄ bruta qđ d̄mō p̄f̄cāt fugiēda vel p̄sequēda . nō t̄m p̄ se
qꝛ nō sunt cā iudiciꝛ . **¶** Qđ atꝛ nō solū p̄f̄cāt finem z ordiāta in finem sꝛ co
gnoscit vnūuersaliter p̄ modū collatiōis z p̄ modū syllogisticiū . etꝛ h̄o suū
iudiciū iudicat z discernit . qꝛ irelectꝛ ē p̄tꝛ p̄uersa sup̄ se

¶ **S**z h̄ac nō in oibꝛ equā eē cō/
stituo **¶** Nā sup̄nis diuīsqꝛ substātīis . z
p̄spicax iudiciū . z iucorrupta volūtas
z efficax opratorū p̄sto ē p̄tās **¶** Nānas
ꝑo atās liberiores qđdem esse necesse ē .
cum se in mētīs diuīneꝛ speculatiōeꝛ ser
uāt **¶** **D**inus ꝑo cum dilabūtur ad cor
pora minūsqꝛ etiā . cum terrenis artubꝛ
colligātur . **¶** **A**xtrema ꝑo est seruitꝛ . cuz
vicīis deditꝛ . rōnis p̄prieꝛ possessione

¶ **¶** Dic oñdit phia
quō liberuz arbitrium
diuersificatur in diuer
sis . i. in angelis z hōibꝛ
dicens . **¶** Hanc sez liber
tatem arbitriꝛ nō p̄sti/
tuo esse equam . i. equa/
lem in oibꝛ . qꝛ maior ē
in substātīis diuīs q̄ i
hōibꝛ **¶** Nam sup̄nis z
diuinis substātīis iest
p̄spicax iudiciū . i.
ineffabile iudiciū . z
inest eis incorrupta vo
lūtas . i. inflexibilis ad
malum . z in eis ē p̄sto
i. parata efficax p̄tās
opratorꝛ . qꝛ nō ē in eis
impediētum executio
nis . **¶** Animas ꝑo huā/
z

nas necesse est esse liberio
res qñ p̄seruat se in spe
culatione diuine mētis
min⁹ vero liberę sunt cū
dilabuntur ad corpora
.i. ad curā rez corpora
liū. **¶** Et adhuc min⁹ li/
berę sunt cū colligātur
terrenis artub⁹ .i. affec
tib⁹ quib⁹ minus resiste
re p̄nt passionib⁹ insur
gētib⁹. **¶** Extrema vero .i.
maxima ē seruitus aiaz
qñ deditē vicijs cecide

runt a possessione pprie rōnis .q̄ regi .i. dirigi deberēt in agendo. Nam vbi
.i. postq̄ aie dēcerint oculos rōnis z intellectus a luce summe p̄itatis ad
inferiora z tenebrosa .i. ad terrena z carnalia mox calligāt .i. obscurant nu
be inscitie .i. ignorātie .z turbant p̄nciosis affectib⁹ .i. passionib⁹ qb⁹ acce/
dendo z p̄sentiēdo adiuant .i. augmētant seruitutem quā inuexere .i. in/
duxerunt .z aie viciosoz sunt q̄dammodo captiue ppria libertate

¶ Nota q̄ liberz arbitrium ē libertas iudicādi z exequēdi res . vel fm
Boetium sup̄ primo peryhermenias . liberz arbitrium ē de voluntate iu
dicii ai nullo extrinseco aut violēter cogente aut violēte impediēte . nul
lo cogēte ad faciēdum qd displicet . nullo impediēte ne fiat qd placet

¶ Nota q̄ liberz arbitriū in duob⁹ p̄sistit . in libertate iudicādi . z in li/
bertate exequēdi iudicata . p̄mum . s. libertatē iudicādi impedit ignorātia
sz libertatem exequēdi impedit impotētia executionis z corruptio volun
tatis. Quis em̄ possumus bonum pficere cum voluntate corrupta vicio
non pficimus. In substantijs at̄ . separatis non ē ignorātia iudicādi . nec
impotētia pficiēdi nec corruptio volūtat̄is . q̄ in eis est maxima libertas
arbitrij . Intelligitē em̄ in nullo fallunt . q̄ hnt p̄spicax iudicium z nūq̄
volunt nūi bonum . q̄ in eis est incorrupta voluntas . z p̄nt pficere q̄cqd
desiderant . ergo in eis est efficax p̄t̄as optatoz . **¶** Nota q̄ qdam dixe
rūt fuisse de intentione Platonis aias humanas siml esse creatas in coe
lo z postea dñdere in corpora z in eis detineri tanq̄ in vinculis fm illos
gradus libertatis animaz humanaz quas ponit in lrā sic distinguūtur
scz q̄ anime cum sint in coelo create in p̄templatione diuine mētis sunt
maxime liberę . cum at̄ desiderio corpoz incipiūt dñdere ad corpus sunt
minus liberę . cum at̄ iam sunt colligatē corporib⁹ . adhuc sunt min⁹ liberę
sed minima libertas est in eis qñ subduntur vicijs . Ista tamen expositio
non tenet fm veritatem . ideo aliter exponit q̄ illas aias necesse est esse liberi
ores q̄ p̄templationi diuine inserviūt vt aie p̄t̄isoz z p̄templatioz quo
rum p̄uersatio in coelis est . Ille at̄ sunt minus liberę q̄ dilabunt ad cor
pora . i. que dñdunt ad curam rez t̄paliū sicut sunt practici q̄ negociantē
circa bona t̄palia ad p̄munem vtilitatem dispensanda . adhuc min⁹ libe/

ceiderint. **¶** Nā vbi oculos a summe lu
ce p̄itatis ad inferiora z tenebrosa deie
cerint . mox inscitie nube caligant . p̄nci
ciosis turbant affectib⁹ . quib⁹ accedē
do p̄sentiēdo qz . quā inuexere sibi adiu
uant seruitutē . z sunt quodammodo P
pria libertate captiue .

resse atq̄ q̄ terrenis artub; colligat̄. i. q̄ descēdūt ad curādū ppriū corp⁹ ⁊ p̄
pūā utilitatē. mīme at̄ libere sē q̄ subditē vicij; rōnē amittūt viciōsus em
n̄ vni; tñ dñm est. s; tot dñoz q̄ viciōz fm̄ Augustinū.

¶ Dicoñt phia quō act⁹ liberi arbitrij cadūt sub puidētia diuina
qz ppter h̄q̄ diuina cōgnitio se extendit ad omnia dicit̄ **Quē** omnia dicta
Quē illē ab eterno p̄cta p̄spiciēs pro
uidentiē cernit intuitus. ⁊ suis q̄z me/
ritis p̄destinata disponit. omnia videt
⁊ omnia audit.

mala. ⁊ h̄ p̄firmat auctoritate gr̄ca q̄ sonat in latino **Omnia videt de⁹**
⁊ omnia audit. **¶** Vel fm̄ alios sonat **Deus** illustrat omnia clari⁹ q̄ sol

¶ Nota q̄ licet diuina p̄uidētia ab eterno omnia p̄spexerit non
tñ ppter h̄ necessitatē libez arbitrij ad faciēdū bonū vel malum. Quia fm̄
Arist. iij. ethi. **De⁹** est dñs suaz opationū a p̄ncipio vsq; ad finēz. ⁊ q̄ fm̄
merita opationū liberi arbitrij recipit p̄cēnā vel p̄mīū.

¶ **Metz** scōm li. q̄nti.

¶ **Uro** claz lumie p̄hēbū
¶ **Helliflui** canit oris homer⁹

Qui tñ itima viscera terre

Nō valet aut pelagi radioz

Infirma p̄rūpere luce

Nō sic magni p̄ditor orbis

Quicex alto p̄cta tuenti

Nulla terre more resistūt.

Nō nor atris nubib; obstat

Quē sint q̄ fuerint veniātq;

Uno mētis cernit in ictu.

Quē qz respicit oīa solus.

¶ **I**stud est scōm
metz huius q̄nti quod
dicit archilogici ab inue
tore. dactylicū a pede p̄
dominate. **I**n q̄ phia
p̄mēdat excellētia diui
ne cōgnitōis in p̄p̄atio
ne ad solē materialē di
cēs **Homer⁹** oris mel
liffui. i. dulcis eloquen
tiē canit. i. describit phe
bū. i. solem claz puro
lumine. forsan em **Ho**
merus fecit libz bē cla
ritate solis. q̄ scz sol nō
valz p̄rūpere. i. penetra
re itima viscera. i. p̄fun
da terre. ⁊ pelagi. i. ma
ris. **I**nfirmā. i. debili
luce radiozū haud
sic. id est non sic habet
se conditor magni or/
bis. scilicet deus. sed
ipse sua cōgnitione pe/
netrat omnia cū nihil

derit **Q**uare si ab eterno n̄ scā hoīz mō
sz etz p̄silia volūtatesqz p̄noscit . nulla
erit arbitrij libertas **N**eqz em̄ vl̄ scā a
liud vllū . vel q̄libz existere poterit vo/
lūtās . nisi quā nescia falli . puidētia di/
uina p̄senserit **N**ā si aliozsum q̄z . p̄uise
sē detozq̄ri valēt . n̄ iā erit futuri firma
p̄ntia sz opinio potius incerta . qđ de
deo credere nephās iudico

tuz . qđ si nō eueniret falleret p̄uidētia . q̄re si ab eterno nō mō id est non
tm̄ facta hoīm sed etiam p̄silia z volūtates p̄noscit . nulla erit libertas
arbitrij sed omnia eueniēt de necessitate . q̄ ar̄ deus sua . puidētia om̄ia p̄nos
cit declarat . **N**eqz em̄ poterit existere aliqđ factum vel aliqua volūtās nē
si quam p̄senserit id est p̄sciuerit . puidētia diuina nescia . i . nō potēs falli
nec p̄nt aliter euenire q̄z p̄uisa sunt . **N**am si valent detozqueri aliozsum .
sz vt aliter eueniāt q̄z p̄uisa sunt nō erit iam firma p̄sciētia dei . sz potius
erit incerta opinio quod iudico nephās credere de deo .

¶ Nota q̄ ex lrā sic formatur rō . **I**lla quę puidētur iufallibiliter d
necitate eueniūt . sed oīa . puidētur a deo infallibiliter . s̄ oīa de necessitate e/
ueniūt . z sic perit libertas arbitrij . **¶** Nota q̄ scia dei n̄ est opinio .
qz opinio est eoz q̄ sic z aliter se possunt habere ex p̄mo posterior . **S**ciē
tia autem est eozum quę non possunt se aliter habere . ergo sciētia dei nō
est dicēda opinio .

Neqz ei illā . p̄bo rōem q̄ se qđā credūt
hūc quęstiois nodū posse dissoluere
Aunt em̄ . nō iō quid esse vctuz qm̄ iō
p̄uidētia futuz eē . p̄spererit . sz econ
trario potius . qm̄ qđ futuz est id dūnā
p̄uidētiā latere nō posse . **E**ozqz mō ne/
cessariū h̄ in p̄trariā relabi p̄tem **N**eqz

tatem p̄dēozz possit tres
rōes . scđa ibi . **A**d hęc
tercia ibi . **P**ostremo
Prio possit p̄mā rōnem
scđo excludit quādā so
lucioem eius ibi . **N**eqz
em̄ . **P**rio dr̄ . **N**imium
videt aduersari z repu
gnare deū p̄noscere vni
uersa z esse vllum liber
tatis arbitrij . q̄ ar̄ ista
repugnāt . p̄bat . **N**am si
de^o . p̄spicit cūcta neqz
vllō mō falli p̄t . nec ē
euenire illud qđ p̄uoi
dētia p̄uidērit esse fu

¶ **H**ic philoso /
phia excludit quandaz
responsionem quę pos /
set dari ad predictā rō /
nem . z p̄mo possit eam
scđo eam excludit ibi .
Quali p̄o **P**rimo dicit
Neqz em̄ p̄bo id est
approbo illā rōnem . i .
rōnem qua quidam
credunt se posse dissol /
uere difficultatem q̄ri
onis . **A**unt em̄ nō iō
quid esse vctuz qm̄ pui
dentia . p̄spererit illud

esse venturꝫ. sed potius
ecōuerso qm̄ quod futu
rum est illud nō posse
latere prouidentiam di

uinam. Quasi dicat. euentus rei est cā p̄scientiꝫ. ⁊ non ecōuerso. ⁊ ideo ex
euentu debet ꝓcludi necessitas p̄scientiꝫ non ⁊ ecōuerso fm̄ eos. **A**t isto mo/
do necessarium est hoc qđ ꝓcludit de euentu relabi in contrariam ptem sc̄zyt
quod ꝓcludit de euentu hoc ꝓcludat de p̄scientia. **H**ecq̄ em̄ necesse est ꝓtin
gere queꝫ prouidentur fm̄ eos. sed queꝫ futura sunt necesse est prouideri.

Nota qđ prior rō ꝓtendebat qđ oia futura de necessitate eueniant. qđ
deus futura infallibiliter ꝓuidet. responsio at̄ quorūdam dicit contrarium.
dicit em̄. Non ideo qđ deus ꝓuidet futura necessario eueniūt. sed qđ vē
tura sunt. ideo deus ea ꝓuidet.

Hic excludit istā rñ
sionē dicens ꝫsta rñsio
procedit quasi laborare
tur querēdo cui⁹ rei cā
sit p̄scientia. vtz sit cā
necessitatis futurorum. l
vtz necessitas futurorū sit
cā prouidentię sed nos ni
tamur. i. laboram⁹ hoc
demonstrare sc̄z necessariū
esse euentum p̄scitarum
reꝫ quoq̄ modo. i. quo
cūq̄ modo se habeat or
do causarū. etū pro quā
uis p̄scia non videat̄ in
ferre necessitatem euenien
di reꝫ futuris. qđ dcla
rat in exemplo dicens.

Si aliquis sedeat necesse
est opinionem esse verā
queꝫ ꝓiecta cum sedere
⁊ ecōuerso. si de aliquo
vera sit opinio qđ sedet
necesse est eum sedere. igit̄
in vtroq̄ sc̄z in opinioē
⁊ sedente est necessitas. in
hoc sc̄z in sedente ē ne
cessitas sedendi in alte
ro. s. in opinione est ne
cessitas veritatis. sed nō
idcirco quisq̄ sedet sup
ple casualiter qm̄ vera

em̄ necesse esse ꝓtingere qđ prouident. sed
necesse esse queꝫ futura sunt prouideri

Quasi vero queꝫ cuius rei cā sit p̄sciē
tia. ne futurorū necessitas. an futurorū
necessitas prouidentię laboretur. **A**c
non illud demonstrare nitamur. quoq̄
modo se habeat ordo cāꝫ. necessarium eē
euentum p̄scitarū reꝫ. etiam si p̄scia fu
turis reꝫ. eueniendi necessitatem non vi
deat̄ inferre. **E**t em̄ si quispiam sedeat
opinionē qđ eum sedere ꝓiectat verā eē
necesse est. **A**tq̄ econtrario rursus si de qđ
piam: vera sit opinio qm̄ sedet. eum se
dere necesse est. **I**n vtroq̄ igit̄ necessitas in
est. **I**n hō qđdem sedēdi. at vero in altero
veritatis. s̄z non idcirco qđ sedet qm̄
vera est opinio. sed hęc potius vera est
qm̄ quēpiam sedere ꝓcessit. **I**ta cum
causa veritatis ex altera parte ꝓcedat.
inest tñ cōis in vtr. atq̄ necessitas. **S**imi

liter de prouidentia . futurisq; rebus
rōcinari p̄t̄z Nam etiam si idcirco qm̄
futura sunt prouidentur . nō p̄o iō qm̄
prouidētur eueniūt . nihilominus tñ a
deo vel ventura prouideri vel puīsa e/
uenire necē est q̄ ad p̄tinēdā arbitrij li
bertatē solū satis est

et id est manifestum est rōcinari de prouidentia ⁊ de rebus futuris . nam r̄si
pro q̄uis idcirco prouidentur qm̄ futura sunt . nō tamen ideo eueniunt
qm̄ prouidentur . nihilominus tamen necē est a deo vel ventura prouideri
vel prouisa euenire . ita q̄ vtriq; p̄ti inest necitas q̄uis alteri causalitas
quod solum satis est id est sufficit ad perimēdā libertatē arbitrij

C Notandum q̄ r̄sio ista quā innuit in l̄ra videtur esse ipsius ori/
genis q̄ supra epl̄am ad Rhomaōs sic d̄t . Nō p̄pterea aliqd̄ crit qz illud
deus scit futurū . sed qz futurū est ideo scitur a deo anq̄ fiat . qd̄ tñ potest ī
telligi dupl̄t̄ . Uno mō q̄ euētus rei sit cā p̄scientiē fm̄ rōnem p̄sequentiē
⁊ sic r̄sio est p̄a . Alio mō p̄t̄ intelligi q̄ euētus rei sit causa p̄scientiē fm̄
erētiam . ⁊ sic est falsa . ⁊ h̄ mō improbat̄ hic a Boetio . Primo h̄ oñt
Boetius q̄ ista responsio non est ad p̄positum . sed oñdit q̄ nō includit
veritatem ibi . Jam vero .

C Dic p̄h̄a oñt q̄ ista respōsio inducit falsitatem . quia ponit q̄
aliquod temporale sit causa ēterni . Dicunt enim q̄ res futurę sunt cause
prouisionis ēternę

Jam p̄o q̄ p̄poster̄ est vt ēternę p̄sciē.
temporalium rerum euentus cause ac
dicatur . Quid est autem aliud arbitra
ri ideo deum futura quoniam sunt euē
tura . prouidere . q̄ putare que olim ac
ciderunt causam summe illius esse pro
uidentię .

diceret . nihil est aliud dicere .

C Notandum q̄ nullum tem
porale est cā ēterni sed potius econuerso . Indignius em̄ nō est cā dignio
ris . eo q̄ cā dignior est effectū . tpale at̄ est indignius ēterno sicut corrup/
tibile incorruptibili . ergo ⁊c .

est opinio qz veritas o
piniōis nō est cā sessiōis
sed hęc scz opinio pot̄
est p̄a qm̄ p̄cessit quep̄
am . i . aliquem sedere .
⁊ ita cā p̄tatis ex alte /
ra p̄te procedit . tamē in
vtrōq; est commūis ne
cessitas ⁊ eodem modo
p̄tingit arguere de pro
uidētiaz de his que pro
uidētur **Uñ** dicit **Pa** /

est opinio qz veritas o
piniōis nō est cā sessiōis
sed hęc scz opinio pot̄
est p̄a qm̄ p̄cessit quep̄
am . i . aliquem sedere .
⁊ ita cā p̄tatis ex alte /
ra p̄te procedit . tamē in
vtrōq; est commūis ne
cessitas ⁊ eodem modo
p̄tingit arguere de pro
uidētiaz de his que pro
uidētur **Uñ** dicit **Pa** /

est opinio qz veritas o
piniōis nō est cā sessiōis
sed hęc scz opinio pot̄
est p̄a qm̄ p̄cessit quep̄
am . i . aliquem sedere .
⁊ ita cā p̄tatis ex alte /
ra p̄te procedit . tamē in
vtrōq; est commūis ne
cessitas ⁊ eodem modo
p̄tingit arguere de pro
uidētiaz de his que pro
uidētur **Uñ** dicit **Pa** /

est opinio qz veritas o
piniōis nō est cā sessiōis
sed hęc scz opinio pot̄
est p̄a qm̄ p̄cessit quep̄
am . i . aliquem sedere .
⁊ ita cā p̄tatis ex alte /
ra p̄te procedit . tamē in
vtrōq; est commūis ne
cessitas ⁊ eodem modo
p̄tingit arguere de pro
uidētiaz de his que pro
uidētur **Uñ** dicit **Pa** /

est opinio qz veritas o
piniōis nō est cā sessiōis
sed hęc scz opinio pot̄
est p̄a qm̄ p̄cessit quep̄
am . i . aliquem sedere .
⁊ ita cā p̄tatis ex alte /
ra p̄te procedit . tamē in
vtrōq; est commūis ne
cessitas ⁊ eodem modo
p̄tingit arguere de pro
uidētiaz de his que pro
uidētur **Uñ** dicit **Pa** /

est opinio qz veritas o
piniōis nō est cā sessiōis
sed hęc scz opinio pot̄
est p̄a qm̄ p̄cessit quep̄
am . i . aliquem sedere .
⁊ ita cā p̄tatis ex alte /
ra p̄te procedit . tamē in
vtrōq; est commūis ne
cessitas ⁊ eodem modo
p̄tingit arguere de pro
uidētiaz de his que pro
uidētur **Uñ** dicit **Pa** /

est opinio qz veritas o
piniōis nō est cā sessiōis
sed hęc scz opinio pot̄
est p̄a qm̄ p̄cessit quep̄
am . i . aliquem sedere .
⁊ ita cā p̄tatis ex alte /
ra p̄te procedit . tamē in
vtrōq; est commūis ne
cessitas ⁊ eodem modo
p̄tingit arguere de pro
uidētiaz de his que pro
uidētur **Uñ** dicit **Pa** /

Hic ponit scđam rñ
tionē ad pbāōā scđam
cōclusionēz dī. **A**d hęc
supple p̄dicta addenda
est hęc rō **S**icuti scio eē
quid .i. aliqd. necē est ip
sum esse. ita cum noui
quid futurū necē est id
ipsum esse futurū. sic igit fit. .i. p̄tingit vt euent⁹ rei p̄scite neq̄at euitari

Notandū q̄ rō sic p̄t formari. **S**icut se hz scia respectu scibilis p̄ntz
sic p̄scia respectu effectus futuri. sed cum scio in p̄nti aliquid esse necē est
ipsum esse. q̄ cum p̄scitur aliquid futurū esse necē est ipsum futurū esse. sed
deus p̄scit oia futura. q̄ necario eueniunt. z sic itez tollit libertas arbitrii

Hic ponit terciam
rōem ad idē dīcēs **S**i
quis existimet aliqd eē
alioz sum .i. aliter q̄ res
se habeat illud nonmō
.i. non em̄ non est scia.
sed est fallax opinio lon
ge diuersa a veritate sci
entiz. q̄re si aliquid ita
futurū est vt ei⁹ euentus
non sit certus z necari⁹
quo mō illud poterit
p̄sciri euenturū. q. d. nul
lo mō. **C**uius rōem as
signat dīcēs. **S**icut ip
sa scia est imp̄mixta fal
sitati. sic illud qd̄ p̄cipi
tur ab ea non p̄t aliter
esse q̄ p̄cipitur qz si pos
set aliter se h̄re tunc sci
entia posset esse falsa

Un̄ subdit. **I**ta est cā
q̄re scia caret mendacio
qz necē est vnamquāqz
rem ita se h̄re sicut scia
p̄prehendit eā se h̄re

Nota q̄ rō quam intēdit est ista. **Q**uicūqz existimat rem aliter esse
q̄ est eius estimatio ē falsa z non est scia sed fallax opinio. q̄ si deus p̄scit
aliquid futurū esse. est ipsum non necario euenit sicut p̄sciuit p̄scia dei
non erit scia sed fallax opinio. q̄ futura a deo p̄uisa necario eueniunt. et
sic perit liberum arbitrium

Ad hęc. **S**icuti cū qd̄ eē scio. idip̄m eē
necē est ita cū qd̄ futurū noui. idipsum
futurū esse necē est. **S**ic fit igit vt euen
tus p̄scite rei nequeat euitari.

Postremo si quid aliquis alioz
sum atqz sese res habet existimet. id nō
modo scientia non est. sed ē opinio fal
lax: a scientiz veritate longe diuersa.

Quare si quid ita futurū est vt eius cer
tus ac necessarius non sit euentus. id
euenturū esse p̄sciri qui poterit. **S**i
cut enim scientia ipsa imp̄mixta est
falsitati. ita id quod ab ea concipitur
esse aliter q̄ concipitur nequit. **N**a nā
qz causa est cur mendacio scientia ea
reat. qz se ita rem quanqz habere neces
se est. vti eam sese habere scientia com
prehendit.

Hic phia improbat modos q̄b; aliq̄ n̄cūtur saluare. p̄uidētiaꝝ
Et p̄mo querit quō possit saluari. p̄uidētia diuina improbādo duos mo-
dos q̄b; aliq̄ conabātur ip̄am saluare. sc̄do p̄dit terciū modū s̄l̄r ip̄m im-
probādo. sc̄da ibi. q̄ si ap̄d **P**ro d̄r Quid igit̄ dicemus. Quonam modo
dici potest q̄ deus p̄noscat hęc futura incerta. Primus modus est vt dica-
tur deum ea que p̄uidet iudicare infallibiliter. Quis nō possint euenire
Sed id est inconueniēs. quia tūc falleretur sua p̄uidētia. **U**n̄ d̄r
Nam si deus cen̄set id est iudicat euenire infallibiliter que etiam possibi-
le est euenire. fallitur deus. quod non modo id est non tantum nefas est
sentire de deo sed etiam nefas est voce proferre.

Quid igit̄? Quonā mō deus
hec incerta fut̄a p̄noscat? Nā si inuenta
biliter euentura cēset. q̄ est non euenire
possibile est. fallitur. q̄d nō sentire mō
nefas est sed etiam voce proferre. At si
ita vti sunt. ita ea futura esse decernit.
vt eque vel fieri ea vel nō fieri posse
noscat. que est hęc p̄scientia que nihil
certum nihil stabile p̄p̄hendit. Aut q̄d
hoc refert vaticinio illo ridiculo tyre-
sie. quicquid dicam aut erit aut non
Quid etiam diuina p̄uidētia. hu-
mana opinione prestiterit. si vti homi-
nes incerta iudicat quorum est incer-
tus euentus.

Notandum q̄ cum **T**yresias vidisset duos serpentes simul co-
ire proiecto baculo ipsos separauit ab inuicem. et mutatus fuit in mu-
lierem. Post septennium iterum serpentes coeuntes baculo separauit et
mutatus fuit in virum. Cum autem orta fuisset dissensio inter **J**onē
et **J**unonem au maior esset delectatio in coitu viri vel mulieris. elect̄ fuit
Tyresias in iudicem q̄ exptus erat sortem vtriusq̄ sexus. **U**n̄ d̄r diceret
maiorē esse delectatiōem mulieris **J**uno z̄mota excecavit ip̄m. **J**upit̄
ter ar̄ sui miserus i recōp̄sāam amissi v̄sus dedit sibi spiritum vaticinan-

Sc̄ds modus est vt di-
catur deum p̄uidere
futura indeterminate.
sicut futura sunt. sed
isto modo p̄uidētia
dei non est certa. **U**n̄
dicit **S**i deus disc̄rnit
ista futura esse que p̄-
uidētur indetermine-
te sic sunt vt. i. p̄ficat
ea eque. i. equaliter pos-
se fieri vel nō fieri q̄ est
ista p̄scientia q̄ nihil
certum. nihil stabile cō-
p̄chēdit. quasi dicat. ta-
lis p̄uidētia nulla est
et q̄d hęc p̄sciētia differt
ab illo vaticinio ridicu-
lo **T**yresie q̄ dicebat
Quicquid dicam h̄ erit
vel nō erit. Quo etiam
id est in quo diuina p̄-
uidētia prestiterit id
est p̄ualebit humana
opinionē si iudicat in-
certa sicut homines ea
quorum euentus est in-
certus. quasi diceret in
nullo differt.

di. Fuit autem hec sua varicinatio. Quicquid dicā erit vel nō erit. si ḡ dōs non aliter p̄sciret futura indeterminata nisi q̄ erūt vel non erunt. nō differret sua p̄scia a p̄scia Tyrifig quod est ridiculosum

Hic pōit terciū modū conātum saluare p̄ uiderā. Et est vt ponamus oīa euenire de necessitate ⁊ auferamus libez arbitriū. Primo ḡ ponit istū modū. sed oīe que incōuenientia sequant ad ipsum. ibi. **Q**uo semel. Primo ḡ p̄cludit istū modū dī. q̄ si apud illū certissimū fontem oīm rez nihil pōt esse incertum. certū est euentus eoz que ipse firmiter p̄scierit futura. Quare nulla erit libertas humanis consilijs ⁊ actionibz q̄s diuina mens sine errore falsitat. cūctā. p̄spiciens alligat ⁊ p̄stringit ad vnū euentū. **N**otandū est q̄ nulla mutatio cadit circa fontē oīm rez. q̄ cognitio e⁹ non p̄t esse incerta. ⁊ si eēt incerta eēt imperfecta ⁊ diminuta. si ḡ est certa respectu futuro ꝛ necē est vt oīa futura p̄scita a deo necārio euentā

Hic pōit incōuenientia q̄ sequunt si auferat libez arbitriū. Et p̄io oīe q̄ incōuenientia sequunt ex parte hoīm. sed oīe que ex parte dei. terciō q̄ ex pte iunctiōnis hoīm ad deū. sed a ibi. **Q**uo nihil. terciā ibi. **I**git nec sperandi. Incōuenientia ex parte hoīm sunt. **S**i nō sit libez arbitriū. frustra p̄ponunt hoībz p̄cēꝝ vlt̄ p̄mia. ⁊ iuste puniunt mali ⁊ p̄miantur boni nec erunt vicia nec virtutes in hoībz sicut nec in alijs que agunt necitate nature ⁊ non libertate ai. **U**nde dicitur. **Q**uo se

Si apud illū rez oīm certissimū fontē nihil incerti esse p̄t. certus eoz ē euentus q̄ futura firmiter ille p̄scierit. **Q**uare nulla est humanis p̄silijs actionibz q̄ libertas: q̄s diuina mens sine falsitatis errore cuncta p̄spiciens ad vnū alligat ⁊ p̄stringit euentum

Quo semel recepto. q̄ntus occasus humanaz rez p̄sequat: liquet. **F**rustra eī bonis malisq̄ p̄mia p̄neve p̄ponunt q̄ nullus meruit liber ac voluntari⁹ motus aīoz. **I**oq̄ oīm videbit̄ iniquissimū qd̄ nunc equissimū iudicat. vel puniri improbos vel remunerari probos q̄s ad alterutꝝ non p̄pria mittit voluntas. s̄z futuri cogit certa necitas. **N**ec vicia igit nec virtutes quicq̄ fuerint. sed oīm meritoꝝ potius mixta atq̄ indiscreta p̄fusio

mel posito scz vt neget libez arbitrium liquet. i. manifestum est. quātus
occalus id est quanta destructio humanaz rez. psequatur Frustra em p
ponuntur bonis pnia z mal' pene ita statuta z leges huāne erit inutiles
q poenas z premia statuūt que nullus motus animoz liber ac uolūtari^o
meruit z illud uidebitur iniquissimū omnium qd nunc iudicatur equissi
mum scz puniri ipobos z remunerari probos. qnos ad alterutru. i. ad p
bitatem vel improbitatem nō meret ppria uolūtas sed cogit certa necessi
tas futuri. igit frutes z uicia nō erūt qdē sed potius erit mixta z idiscere
ta pfusio oim meritorz scz bonoz z maloz.

¶ Nota q omīs frutes z uicia oriūtur ex libera electōe bōi z ma
li. z similiter punitiō z remuneratiō fiūt ppter liberaā actiōez bōi vl' mali
si ergo tollit libertas arbitrij nō erit libera electiō nec libera actiō bōa vel
mala. z p pns nulla erit frus z nullum uicium. z iniuste malus puniet.
cum ex necitate malū opetur. z iniuste bonus premiet cum ex necitate o/
petur bonū qd absurdum est dicere.

¶ Hic ostēdit incōueniēs qd scq̄tur ex pre dei scz q deus erit auctor
maloz. vñ dē. Cum
omnis ordo rez ducatur
ex prouidentia diuina
z si nihil liceat libere fi
eri ex humāis p̄silijs.
fit. i. scq̄tur vt uicia nra
referātur in auctorem
oim supple deum q ni/
hil scelerarij excogi/
tari p̄t q̄ deū dicere au

¶ Quoz nihil sceleratius excogitari p̄t
cū ex prouidentia rez omīs ordo ducatur
nihilqz p̄silijs liceat huānis. fit vt uici
a queqz nostra ad bonoz oim referātur
auctorem.

ctorem maloz qd tñ necariū est ablata libertate.

¶ Notādum q defectus in opatione q defectus nō est in p̄tate rei
vt euitetur. necariū est ab agente z a producete Si ergo actiō uolūtatis
nostre non est libera. defectus actiōis fm uolūtatem reducetur in deum
z sic deus erit causa defectuū nostrorū qd est absurdum.

¶ Hic ponit incō
ueniētia q sequit̄ ex cō
iūctione hōis ad deum
qz tolleret actus dep̄cā
di z actus sperādi qd
maxime p̄iugumur deo
Un dē igit si tollitur
libez arbitriū nec ulla
rō est sperādi aliqd nec
dep̄cādi inter deū z ho
mies Quid em q̄qz de
p̄ctur vel speret si seriet
indeflexa p̄nectit ōnia
oprāda. q. d. frustra sic

¶ Igit nec sperādi aliquid. nec dep̄cādi
ylla rō est. Quid em vel speret quisqz
vel et dep̄cet. quādo oprāda omnia se
ries indeflexa p̄nectit. Auseret igit vni
cum illud inter homiēs deūqz p̄merciū
sperādi scz acdep̄cādi. Si quidem iu/
stebumilitatis precio. inestimabilē vi

ret vtz. igitur aufert il
 lud vnicū p̄merciū. scz
 sperādi z dep̄cādi inter
 deū z hoies. vocat autē
 spem z dep̄cātiōem cō/
 merciū. qz istis merca/
 mur oīa beneficia. **En**
 subdit. **S**iquidem p̄ciō
 iuste humilitatē hō p/
 meret inestimabile vicē
 .i. retributionez diuine
 gr̄e qui modus dep̄can
 di solus est q̄ hoies vi/
 dent posse colloqui cū
 deo. z iungi inaccessibili
 luci. s. deo. prius q̄ hō
 impetret quod petit. p/
 us enim preces porrigi
 mus q̄ effectū p̄sequa
 mur. q̄ scz spes z dep̄re/
 catio si nihil credant h̄re virūm recepta. i. p̄cessa necitate futurorū qd̄
 erit q̄ iungi possumus illi sum. no p̄ncipi rez. q. d. nihil. q̄re necē erit ge
 nus humanū dissep̄tū. i. distūctūm suo fonte. i. a suo p̄ncipio. s. a deo fa
 rificere. i. deficere vti paulo ante cātabas in sexto metro. iij. li. **¶** **Notā**
 dum q̄ actus dep̄candi spectat ad intellectū. z ē orō fm̄ **Joānes** **D**ama
 scenū ascēsus intellectus ad deū vel in deū q̄ quidem actu insinuat deo
 indigētiā nr̄am. nō q̄ deo p̄ insinuationē nr̄am aliqd̄ innotescat qd̄ p̄t
 us ignorauerit. sed vt nos ipsa insinuatione vidēdo p̄sideremus in his esse
 recurēdum ad diuinū auxiliū. **¶** Actus at̄ sperandi p̄tinet ad volūtatē qz
 eius obiectū est bonū futurū. p̄ istum actū adherem⁹ deo tanq̄ p̄fecto p̄n
 cipio bonitatis. imitantes e⁹ auxiliū ad p̄sequēdum bonū quo indigem⁹
 sed si h̄mōi bonum necārio eueniret vel impossibile esset euenire. vterq̄
 actus tam dep̄candi q̄ sperandi esset inutilis

Hic incipit tertiū
 metrū h̄ q̄nti qd̄ dicit
 adoniciuz. vel fm̄ alios
 archilogicū ab inuēto
 re. dactylicū a pede p̄z
 domināte **I**n quo facit
 exclamationem sup̄ in
 cōpassibilitate que ap/
 paret inter puidētiā z
 libez arbitriū. **E**t p̄
 mo querit quare sint in
 compassibilita cum p̄ se

cem diuine gratie promeremur (qui so
 lus modus est. quo cū deo colloqui ho
 mines posse videant. illiq̄ inaccesseli
 ci: prius quoq̄ q̄ impetrent. ipsa sup
 plicandi rōne cōiungi) **¶** **Q**uē si recepta
 futuroz necessitate nihil virū habere
 credat. quid erit quo summo illi reruz
 principi p̄iecti atq̄ adherere possum⁹?
¶ **Q**uare necesse erit humanū gen⁹ (vti
 paulo antecantabas) dissep̄tū atq̄ dis
 iunctū suo fonte fatiscere

Metrū tertiū quinti libri.

Quā discors fēdera rerum
 Causa resoluit: q̄s tanta deus
 Veris statuit bella duobus
 Ut que carptim singula constent
 Eadem nolint mixta iugari!

An nulla est discordia veris
Sempq; sibi certa coherent.
Sz mens cecis obruta mēbris
Meqt oppressi luminis igne
Rez tenues noscere nexu

considerata sunt passibilia
sedo ponit responsiōem
ad h. tercio p̄tra respō
sioem obijcit. q̄rto ob
iectioez soluit. sedo ibi
An nulla. tēcia ibi.
Sed cur tanto. quarta
ibi **Aut** cum mentem.
Primo dicit Quenaz

discordia cā resoluūt id ē sepat federa id est concordias rerum scz p̄uidentie diuine z liberi arbitrij ne compatiantur se simul. aut quis deus bella tanta statuit duob; veris vt singula vera q̄ carptum. id est sigillatim vel diuisim accepta constant id est p̄manent. eadem tamen mixta id est coniuncta nolūt iugari id est copulari seinuicem compatiendo. Tunc pōit responsionem dicens q̄ istis dnob; veris scz p̄uidentie z libero arbitrio nulla est discordia sed a p̄p̄teta discordie p̄uouenit ex debilitate nostrī intellectus. vii. d̄t. **An** est nota solutiōis nulla est discordia veris sed semper certa coherent sibi. sed mēs nostra obruta id est oppressa mēbris cecis. id est cecantib; animam. illa nequit igne id est splendore oppressi luminis scz intellectus noscere subtiles nexu id est p̄iunctiones rez q̄ vidētur discordare. ¶ **Notandum** si consideremus p̄uidentiam diuinam per se possibile est eam esse. si consideremus libez arbitrium p̄ se etiam possibile est id esse. vt p̄t̄ ex dictis. sed si consideremus vtrūq; simul tūc videntur incompatibilia sicut p̄t̄ ex rōnib; superiorib;. s̄m veritatem autem bñ se compatiuntur sed nobis non apparet. quia intellectus noster oppressus mole corporis non potest se eleuare in hmōi cognitiōem. Nam s̄m sapientem Corpus quod corrumpit̄ aggrauat aiām. z terrena habitatio opprimit sensum multa cogitantem. quāt in homine sit libez arbitrium p̄t̄. nam ad hoc nos fides restringit. cum sine libero arbitrio non possit esse meritum. iusta p̄ena vel p̄m̄ium. Ad hoc etiam inducunt manifesta iudicia q̄b; a p̄p̄t̄et homiēm libere vnum eligere z aliud refutare. Et ad hoc etiam rō euidentis cogit. qua quidem ad inuestigatiōem liberi arbitrij originem sequētes hoc modo p̄cedimus. In reb; em̄ q̄ mouētur vel aliquid agūt hec inuenitur differētia q̄ q̄dam hñt p̄ncipiū sui mot⁹ vel opationis in semetipsis. Quedam s̄o extra se sic; ea q̄ p̄ violentiā mouēt in q̄b; p̄ncipiū est extra nihil p̄ferēte vīm passo s̄m p̄m. iij. ethicozū. in q̄b; libez arbitriū ponere n̄ possum⁹ eo q̄ nō sunt cā sui motus. Liberrū at̄ ē q̄d cā sui est s̄m p̄m in. i. metaphice. **Cor** at̄ q̄ p̄ncipiū mot⁹ z opationis i ip̄ ē q̄dā cōtia s̄t q̄ ip̄a seip̄a mouēt sic; aiālia. q̄dā at̄ q̄ nō mouēt seip̄a q̄suis i seip̄ sui mot⁹ aliquid p̄ncipiū hñt. sic; q̄uia z leuia

Sz cur tāto flagrat amore
Veri tectas repire noras?

¶ **Hic** p̄phia obijcit
p̄tra solutiōem. Si em̄
aiā ignoret istas subti
les p̄iunctiones vnde est

q̄ desideret eas scire cū
 nihil ignotū possit desi-
 derari. vñ d̄r. Sed cur
 aia flagrat. i. ardet tan-
 to amore. i. desiderio re-
 p̄re notas rectas. i. no-
 rificationes latentes. ve-
 ri. i. veritatis. Scit ne-
 mens illud qđ ipsa an-
 xia id ē sollicita appetit
 nosse. q. d. non. qz null⁹
 appetit scire illud quod
 scit. 2h est qđ d̄r Quis

laborat scire nota. q. d. nullus. oz igit̄ dicere qđ nesciat. 7 tunc seq̄tur aliđ
 inconueniēs. s. q̄ aia desideret illud qđ nescit. vñ d̄r Si nescit illud qđ pe-
 tit. i. desiderat mens ceca. i. ignorans. Quis em̄ nescius optet quicq̄. q̄s
 em̄ p̄t sequi nescita. aut quis nescius p̄t noscere quo inueniat supple il-
 lud qđ querit. Et quis nescius p̄t noscere s̄mā reptam. q. d. nullus
 ¶ Notandū q̄ dictum est in rñ sione q̄ aia ignorat p̄passibilitatem p
 uidentie 7 liberi arbitrii. sed desiderat eā scire. Cōtra hoc arguit sic. Nul-
 lus appetit scire qđ scit. Si aia desiderat scire aliqd vel ignorat illud vel
 scit. si scit ergo non desiderat ipsum scire. qz nullus appetit scire qđ scit. cū
 ois appetitus sit rōne carentie. si at̄ ignorat illud qđ desiderat quō igno-
 rum desiderat cum voluntas nō querat incognitum. ideo si ignorat nun-
 q̄ cognosceret. Quis ei ignorum inueniet. si em̄ paterfamilias qugeret ser-
 uum fugitiuū quem ignoret posset sibi multotiens occurrere q̄ ipsum nō
 inueniret. sicut d̄r Linconiensis sup primo posteriorz

¶ Hic soluit̄ obiectio
 ne. Vbi notādū q̄ Pla-
 to posuit aias eē in cœ-
 lo creatas 7 hz cogniti-
 onē oim p̄fectam. sed p
 lapsum ad corpozea eā
 obliuisci cognitionem
 rerum in particulari 7
 retinere eā i vniuersali
 7 doctea p exercitiū re-
 cupare cognitionē rez
 in p̄ticulari. Vñ d̄r sic
 An ē nota solutiōis cū
 anima cerneret. i. specu-
 laret̄ altam mētem. i. p
 fundā mētē dei. ipsa pa-
 riter idē simul nouerat
 summam. i. vltm cog-

Scit ne quod appetit anxia nosse?
Sed quis nota scire laborat?
At si nescit. quid ceca petit?
Quis em̄ quicq̄ nescius optet?
Aut quis valeat nescita sequi?
Quove inueniat? quis reptam
Quæat ignarus noscere formā?

An cum mentem cerneret altā
Pariter summāz singula nozat.
Hunc membroz condita nube
Non in totum est oblita sui
Summāqz tenet singula p̄dens.
Igitur quisquis vera requirit
Neutro est habitu. nam neqz nouit
Nec penitus tamen oia nescit
Sed quā retinens meminit summam

Consulit. alte visa retractās

Ut fuatis queat oblitās.

Addere pres

totum. i. totaliter. sed ipsa tenet summam. i. cognitioem vlem rez p dēns
singula. i. singularem cognitioem **I**gitur q̄squis requirit id est inuestigat
agnoscere p̄a. talis est habitu supple vt p̄fecte agnoscat vt v̄turo q̄ om
nino ignoret. **U**n̄ d̄r. Nam neq̄ nouit. s. in speciali z p̄fecte illd̄ qd̄ que
rit nec penitus nescit omnia sed ipse meminit id est in memoria habz sum
mam id est vlem cognitioem quam retinēs p̄sultit supple actuali p̄sidera
tione retractās id est reuocās p̄ studiū alte id est subtiliter visa. i. p̄us in
speciali cognitioem vt ipse queat addere oblitās pres p̄ibz fuatis supple in
memoria. **N**otandum q̄ p̄m istam viam platonis solueretur rō
prius tacta. **V**el anima sit quod desiderat vel nescit. **D**ico q̄ nescit i spe
ciali z in p̄pria forma. sed scit in vniuersali. **E**t cū d̄r Nullus desiderat
notum **V**erum est. sicut est notum in vniuersali. tamen desiderat ipsum
est si ignorat tam in generali q̄ in speciali. z si ignorat in potētia z in ac
tu. si tamen scit in potentia z in vniuersali z ignorat actu z in p̄pria for
ma p̄t ipm̄ inuenire z addiscere.

C Prosa q̄ta vltimi li.

Ph̄ia inq̄t. **P**resciētia futuro
rum nihil his que ventura sunt necita
tis importat. .

Uam illa. vet̄ inq̄t hec est de p
uidētia que rela **P**arcoq̄ tul
lio (cū diuinationem distribuit)
vehementer agitata. tibiq̄ ipsi res diu
prosus multumq̄ quesita. sed haud
quaq̄ ab vllō vestrum hactenus satis
diligenter ac firmiter expedita. **Q**u
ius caliginis causa est. q̄ humane ra

nitioem z singula id est
singularem cognitioem
rez. sed nunc ipsa con
dita. i. tecta nube mem
bror̄ nō est oblita sui p̄

Hec est quarta
prosa huius quinti in
qua philosophia inci
pit dissoluere questioēs
de compassibilitate pro
uidētiē z liberi arbitrij
Et primo tangit diffi
cultatem huius questi
onis z causam difficul
tatis. z tangit modum
procedēdi circa eius so
lutionem **S**ecō dissol
uit eam ibi. **Q**uero em̄
Prio dicit **H**ec que s̄ta
id est questio hec de p
uidētia est venis z est
vehemēter agitata id ē
practata a **P**arco tul
lio cū distribuit. i. diui
dit diuinationē. i. in ii. di
uinationū vbi dicit diui
natioem in suas spēs z
nō solum huic s̄z tibiūp
si est res multum diu q̄

sita. sed haud quāq̄ .i. non alicubi ab yllo ve strū satis diligēter ⁊ firmiter expedita. **Qui** caliginis .i. difficultatē cā est q̄ motus .i. actus humane rōis non p̄t ad moueri .i. applicari ad simplicitatē diuine p̄t uidētē que si nullo mō queat excogitari nihil

relinquet̄ prozsus ambigui quod sez rōnem ⁊ cām difficultatis ita demū patefacere ⁊ expedire tētabo si p̄s expēdero .i. declarauero ea q̄b̄ tu moueris. **Nota** q̄ q̄stio de p̄uidētia diuina ⁊ libero arbitrio est oim q̄stio / nū difficillima de q̄ multi antiquoz dubitabant ⁊ nōnulli modernoz propter e' difficultatē lapsi sunt quā **Tullius** in li. diuinationū p̄tractans ⁊ non ualēs dissoluere e' difficultatē. negat penitus p̄uidēciam ⁊ p̄sciam futuroz a deo in p̄dicto libro diuinationū

Hic p̄hā accedit ad solutionē questionis. ⁊ p̄rio discutit motiua boetij. sedo soluit dubitationē siue questionem ibi. **Qm̄** igit. **Circa** p̄m̄ sciēdum q̄ duo fuerunt motiua boetij p̄ncipalia circa hanc questionē. **Primo** q̄ uidet̄ necārium si de' p̄t det futura q̄ necessario eueniant. **Secundū** motiuum q̄ futura q̄p̄ euen' tus est incert' sicut sūt futura contingētia nō possunt a deo certa p̄t deri. **Primo** ergo p̄t etat p̄m̄ motiuum. sedo secundū ibi **Sed** hoc inquis. **Primo** oñ dit q̄ si deus p̄uidet futura non p̄t hoc necārio euenire. **Secūdo** mouet dubitationē ibi. **Sed** qui fieri p̄t. **Primo** oñ dit q̄ ex p̄z /

tionationis motus ad diuine p̄scientie simplicitatem non p̄t admoueri. q̄ si yllo modo cogitari queat. nihil prozsus relinquetur ambigui **Quod** ita demum patefacere atq̄ expedire tentabo si p̄iuse ea quibus moueris expēdero.

Quero enim cur illam soluetium rationem minus efficacem putes. que quia p̄scientiam non esse futuris reb' causam necessitatis existimat nihil impediti p̄scientia arbitrij libertatē p̄t. **Num** enim tu aliunde argumentum futuroz necessitatis trahis nisi q̄ ea que p̄sciantur non euenire nō possunt? **Si** igitur p̄notio nullā futuris reb' adijcit necessitates (quod tu etiaz paulo ante fatiebare) quid ē q̄ uoluntarij exitus rez ad certum cogatur euentum? **Enim** positionis gratia. ut quid p̄sequatur aduertat. **Statuamus** nullā esse p̄scientiam. **Num** igit /

tur (quātum ad hoc attinet) q̄ ex arbitrio eueniūt. ad necessitatē cogūt. **B.**
D. inime. **p.** Statuamus itēz ēē sed nihil rebz necessitatis inūgere. manebit (vt opinor) eadem volūtatis itēgra atq; absoluta libertas

bez arbitrium ppter p̄sciām diuinā quare respōsiōem hīc resūmit oī dēs eam aliquo modo esse bonā. quia sufficiēter impedit intentionem aduersarij. Nam aduersarius ex nullo alio probat necessitatē futurorum nisi q; sunt p̄scita a deo. cum igitur ex respōsiōe habeat q; p̄scientia nullam causalitatem hz sup̄ facta. videt̄ sufficiēter ostensum esse q; ea q; p̄cedunt ex libero arbitrio nō sunt necāria. **Primo** q̄ ponit istā r̄sionem resūmēdo eius solutiōem dicens. **Quero** em̄ cur istam rōnem solutiōem putas minus esse efficacem q̄ p̄ntat libertatem arbitrij nō impediri a p̄scientia qz estimat p̄sciām nō esse eām necessitatis futurorū. q; at p̄ istam r̄sionem impediatur illatio necitatis futurorū p̄z ex h. qz tu nō trahis a liunde argumētum necitatis futurorū nisi q; ea que p̄sciūt nō p̄nt non euenire. **S**i igitur p̄notio. i. p̄scientia futurorū nullam imponit necitatē rebz futuris vt d̄t r̄sio. z tu etz fatebare pauloān qd̄ est. i. qd̄ esse poterit. q; volūtati erit cogātur ad certū euentum. z ita p̄ istam r̄sionem excludit necitas futorū z m̄ iūstat se in exēplo dicens. **Et** aduertas qd̄ p̄scitur grā positiōis. i. exēpli. statuamus. i. poāmus p̄ impossibile nullā esse p̄z sciētiam futurorū. **N**ūquid igit̄ h̄ posito q̄ntū ad h. i. quātum ad istam cogantur ne ad necitatem. **D**icit **Plotinus** **D**inime. **E**t p̄hia Statuamus itēz esse p̄uidētiam. s; nihil necāriū inūgere rebz futuris maēbit vt opinor eadē libertas volūtatis itēgra z absoluta ab oī necitate

¶ **N**otādū q; p̄or solutiō improbara fuit bōa z mala. **I**n h̄ fuit bona qz posuit p̄sciām n̄ esse eām necitatis futurorū. **D**icit em̄ **P**ō fortia eueniūt n̄ qz deus p̄uidet. sed in h̄ fuit mala qz posuit facta esse eām p̄sciē dei. **D**icit em̄ qz futura sunt ideo deus ea p̄uidet. patet ergo ex respōsiōne antiq̄uorum q; p̄scia non ē cā necitatē rebz futuris

Sed p̄sciētia inq̄es tametsi futuris eueniēdi necessitas n̄ est. signū tamē est necessario ea esse ventura. **H**oc igitur modo etz si p̄cognitio non fuisset. ne //

sciētia dei nō infert̄ necessitas libero arbitrio. **S**ed oīdit q; p̄scientia dei n̄ sit signū necessitatis futurorū. **I**bi. **S**ed p̄sciētia. **C**irca p̄mum sciēdum q; prius improbauit quādam respōsiōem qua qd̄am nitebat̄ impedire rōnem ostendentem nō esse li

¶ **H**ic oīe p̄hia q; p̄scia diuina n̄ sit signūz necessitatis rebz futuris. **S**ed oīe q; modus probandi ex signo nō est efficac. **I**bi. **N**am p̄o. **P**rimo dicit̄ **T**u in quies. i. dicere poterz z

si pro quavis p̄scia non sit necitas eueniēdi rebus futuris. t̄m̄ est signū ea necārio esse ventura. et ita ex p̄scia p̄t inferri necitas futuroꝝ tanq̄ ex signo. Hoc igit̄ mō ponēdo p̄sciam esse si gnum necitatis futurorum p̄taret exitus. i. e. uentus futuroꝝ esse necārios. etiam si non fuisset p̄cognitio. q̄d p̄bat ex natura signi dī.

Pe nāq̄ signum t̄m̄ oñdit quid sit. i. manifestat illud cuius ē signum. sed nō efficit quod designat. q̄re vt p̄notionem. i. prouidētiam a p̄pareat eē signum necitatis futuroꝝ demōstrādum erat prius nihil p̄tingere nō ex necitate. i. oia euenire necārio. Alioquin si hęc necitas futuroꝝ nulla est. nec illa p̄scia poterit eē signum eius rei que nō est. et ita nō valet arguare necitatem futuroꝝ ex p̄scientia tanq̄ ex signo. ¶ Nota q̄ signū non est cā eius cuius est si gnum sed t̄m̄ manifestat signatū esse. vt circulus nō est cā venditionis vī/ni sed t̄m̄ est signum v̄ditionis. Si ergo p̄scia esset signum necitatis futuroꝝ p̄supponeret futura esse necāria. et sic ad oñdēdum p̄sciam esse signum necitatis futuroꝝ oꝝ prius oñdere futura necārio esse futura anteq̄ p̄scia esset signum necitatis futuroꝝ. alias p̄scia esset signum alicuius rei que nō est quod est absurdum

Hic oñt modus probādi ex signo nō esse efficacem. et d̄t cōstat. i. manifestum ē rōem subnixam. i. firmatā demōstratione eam non esse ducēdam ex signis neq̄ ex argumētis extrinsec̄ petitis. i. accōpris sed firma rō ducenda est ex eueniētibus. i. ex p̄p̄iis et necāriis causis. Cum ergo p̄dicta rō processerit ex signo nō est efficac̄ et demonstratiua cum sit a posteriori. Demōstratio at̄ que est potissima probationū ipsa est a priori cum sit ex causis p̄ se immediatis prioribus et notioribus. et pro tanto etiam demonstratio est syllogismus faciens scire efficac̄ ad probādum. ex p̄mo posteriorum.

Hic p̄h̄a probat quandam dubitationē

cessarios futuroꝝ exitus esse constaret.

Pe etem̄ signum t̄m̄ quid sit oñdit. nō vero efficit q̄d designat. Quare demōstrādum prius est nihil non ex necitate p̄tingere vt p̄notionem signū esse hui⁹ necitatis appareat. alioquin si hęc nulla est. ne illa quidem eius rei signū poterit esse que non est

Quam vero probationem firma rōne subnixam constat. non ex signis neque petitis extrinsecus argumentis. sed ex conuenientibus necessariisq̄ causis eē ducendam

Sed qui fieri p̄t vt ea non pueni/

ant q̄ futura esse prouidētur. **P.** Qua
si p̄o nos ea q̄ prouidentia futura esse
p̄noscit. nō esse euentura credamus.
ac non illud potius arbitremur. licet e
ueniāt. nihil tamen vt euenirēt sui na/
tura necessitatis habuisse **Quod** hinc
facile pp̄eas licebit. **Plura** etem̄ dū
fiunt subiecta oculis intuemur vt ea q̄
in quadrigis moderādis atq; flecten/
dis facere spectātur aurige atq; ad hūc
modum cetera **Hum** igit̄ quicq; illoz
ita fieri necessitas vlla compellit. **S.**
Minime. **P.** Frustra em̄ esset artis ef
fectus. si omnia coacte mouerētur.
Quę igit̄ cum fiūt: carent existēdi necē
tatem. eadem priusq; fiāt sine necessi/
tate futura sunt **Quare** sunt q̄dam eue
tura. q̄z exitus ab omni necessitate sit
absolutus. **Nā** illud q̄dem nullum ar
bitroz esse dicitur: q̄ quę nūc fiūt: pus
q̄ fierent euentura nō fuerint. **Hęc** igit̄
tur p̄cognita: liberos hūc euctus. nā
sicut scientia p̄ntium rex. nihil his quę
fiūt. ita p̄ntia futuroz. nihil his q̄ ven
tura sunt necitat; importat.

z soluit eam. videt em̄
ex dictis seq̄ q̄ aliq̄ p̄ntē
p̄sciri q̄ tamen nō necē
rio eueniūt. si autem nō
necario eueniūt p̄ntē
euentre. z sic seq̄tur q̄ a
liq̄d p̄ scitū a deo non
eneniāt. **Primo** q̄ p̄ntē
losophai dubitando de
h̄ q̄rit dicens. **Ex** quo
ita est q̄ ea quę sunt p̄/
scita non sunt necaria
sed p̄ntē non euenire. q̄
.i. quō fieri p̄r vt ea quę
prouidentur futura eē
nō eueniāt. **Tūc** sol/
uit dubitatioem dicens
q̄ nō negat q̄ p̄scita nō
eueniāt. ymo opz dicit̄
q̄ p̄scita eueniāt. sed t̄n
nō eueniūt de necitate.
Un̄ d̄r. quasi p̄o. i. q̄ d̄
ista dubitatio p̄cedit q̄
si nō credamus ea quę p̄
uidētia p̄noscat nō esse
vētura. s; h̄ n̄ est verū.
s; potius arbitremur il
lud seq̄ q̄ licet futuruz
eueniāt nihil em̄ necēsi
tatis habuisse in sui nasa
vt eueniret. **Et** māise/
stat exēplo quō aliq̄d
certe p̄p̄hēditur qd̄ t̄n
nō est necarium dicens.
q̄ aliq̄d p̄gnitum eueniat
z tamen nō necario li/
cebit q̄ tu h̄ pp̄endas
hunc. i. ex tali exēplo.
Intuemur em̄ plura ex
empla oculis dū fiūt. i.
dum sunt in fieri sic; ea
q̄ vidētur aurige facere
in moderandis z flectē
dis quadrigis z cetera
videmus ad hunc mo/
dum vt quę fiunt in

alij actib; voluntarijs. Nunq̄ illa necessitas pellit aliquod illor̄ ita fieri sicut oculis videt. dicit Boetius. Minime. Et assignat rōem. Frustra em̄ esset effectus artis si oīa mouerent coacta. et frustra esset ars flectendi q̄drigam si necēario flecteret. Igit̄ illa quę euz̄ fiunt carent necessitate exēdi eadem sunt futura sine necēre prius q̄ fiant. Ex quocludit̄ q̄ q̄dā sunt ventura quoz̄ exitus. i. euentus est absolutus ab oī necessitate. Et forsan aliquis diceret. Ea q̄ nunc fiunt nō erant futura anteq̄ essent. hoc excludit̄ dicens. Nullū arbitror esse dictur̄ q̄ q̄ nunc fiunt euentura non fuerit. h̄ em̄ esset nimis irrationabile. Ideo necēariocludit̄ q̄ hęc etiam p̄cognita h̄nt euentus liberos. q̄ sicut scia p̄ncipium nihil importat necessitatis his reb; quę fiunt in p̄nti. sicut p̄ in exēplo p̄dicto de regimine q̄drige. Ita p̄ntia futuror̄ nihil importat necessitatis his q̄ ventura sunt. ¶ Notandum q̄ futura in p̄patione ad diuinā p̄uidētiam sunt necēria necessitate p̄ditionata non t̄m oīa sunt necēria necessitate absoluta. Ultra em̄ a rōne eueniunt sic ut ea q̄ fiunt ab arte et a voluntate vt regimē q̄drigaz̄. si ei regimen q̄drigaz̄ necēario eueniret frustra esset ars regedi q̄drigam. ¶ Nota q̄ si cur res actu fiunt ita erant futura. s; quodā actu libere fiunt q̄ libere futurę. et p̄ p̄ns non oīa sunt necērio futura. licet necessitate p̄dicio nata in q̄n cum p̄pantur ad p̄uidētiam diuinā. non t̄m in sui natura p̄siderata necessario eueniūt necessitate absoluta sicut postea videbit̄. vbi distinguet̄ duplicem necessitatem p̄ditionatā absolutam

Hic phia discutit motum Boetij. vtz futu-
ra incerta sicut sunt cō-
tingentia p̄nt certe p̄sci-
ri. Et p̄mo mouet du-
bitationem de hoc. et tan-
git rōem dubitationis.
sc̄do assignat cām erro-
ris. ibi. Cuius erroris
cā est. Dicit p̄mo. Sz
tu inquis o Boeti hoc
ipsum dubitat̄ an pos-
sit esse vlla p̄notio. i. p̄-
scia illarū rez̄ quę non
h̄nt necērios exitus. i.
euentus. hoc em̄ nullo
mō videt̄ possibile cum
vident̄ hęc dissonare. s.
p̄scientia et p̄tingen-
tia. Tu enim putas si
p̄uideantur p̄tingen-
tia necēario ipsa p̄le-
qui. est̄ necessitas desit minime ea p̄sciri et putas nil posse comprehendī

Sed hoc inq̄s ipsum dubitat̄. an ear-
rerū quę necērios exitus non h̄nt. vlla
possit esse p̄notio? Dissonare etem̄ vi-
dent̄. Putasq̄ si p̄uideant̄ p̄sequi necē-
tatem. si necessitas desit minime p̄sciri
nihilq̄ scia p̄prehendi posse nisi certū.
¶ Si quę incerti sunt exitus: ea q̄si cer-
ta p̄vident̄: opinionis id esse caligi-
nem. non scię veritatem. Aliter em̄ ac
sefe res habeat arbitrari. ab integrita-
te scię credis esse diuersum

¶ Si quę incerti sunt exitus: ea q̄si cer-
ta p̄vident̄: opinionis id esse caligi-
nem. non scię veritatem. Aliter em̄ ac
sefe res habeat arbitrari. ab integrita-
te scię credis esse diuersum

placita diuina nisi certū. Est ea que sunt. incerti exitus. i. euentus sicut
pringētia si prouidetur illa quasi certa. tu putas illd esse caligē m opinio
nis nō pitate sciē. 7 in hoc tu deciperis. cuius deceptiōis cā est error tu
circa iudiciū pgnitiōis. **A**redis em diuersum esse ab integritate sciē aliter
arbitrari rem q̄ se se habeat. 7 in hoc erras

Notādum q̄ qz nos nō possumus fufa pringētia certe p̄ cognof
cere putamus sūt deū h nō posse. res em eodē mō se hns diuersimode a di
uerfis p̄t p̄sci. **U**n p̄gnoscere rem aliter q̄ se hz ex pte rei p̄gnitē nō est
scia. s̄ p̄gnoscere rem aliter q̄ se habeat ex pte p̄scētis bñ est scia. 7 sic su
tura p̄gnitētia licz i se sint incerta p̄nt tñ p̄sciri a deo sine errore fallitaz.

Hic assignat cām erroris **U**bi notādū q̄ cā erroris quare puta
mus incerra nō posse certe p̄sciri. qz putat q̄ facultas p̄gnitiōis sit fm fa

Cui⁹ erroris cā est. q̄ oīa q̄ q̄sqz nouit:
ex ipoz tñ vi atqz nata p̄gnosci estimat
q̄ sciūtur. qd totū p̄tra est. **Q**uē em qd
cognoscitur nō fm sui vim. sed fm cog
noscētium potius comprehenditur fa
cultatem.

cultatem rei cognitē 7
nō ip̄sius p̄gnoscētis qd
est falsum. **P**rimo ergo
p̄mittit h̄mōi cām erro
ris scdo improbat ip̄m
ibi **N**am vt hoc breui.
Hic p̄mo. **Q**uius er
roris cā est qz existimat
q̄ omnia q̄ quisqz nouit
illa p̄gnosci tñ ex vi 7
nata ipoz q̄ sciūtur 7 n̄
ex vi p̄gnoscētis qd to
tum est contra id ē p̄

trarium. qz res magis p̄gnoscūt fm natam p̄gnoscētis. **Q**uē em qd cog
noscit nō p̄phēditur fm sui vim. i. fm modū suę natę sed potius fm facul
tatem p̄scētis. **N**otādum q̄ si cognitio eēt fm facultatem rei
cognitē tūc res ab oīb eodē mō p̄gnosceret. 7 sic aliqd p̄phēderet eodem
mō ab intellectu humāo 7 diuio qd falsum est. qz q̄ sunt incerta p̄phēsi
ne humana. sunt certa p̄phēsiōne diuina. p̄gnitio ergo potius attenditur
fm facultatem potētē p̄gnoscētis ita q̄ quāto potētia est efficacior 7 cer
tior tātno certius 7 limpidius rem p̄phēdit

Nam vt hoc breui aliq̄s exēplo: eādes
corporis rotūditatē aliter visus. aliter
tact⁹ aḡcit **N**lle em in⁹ manēs. totū sil
iact⁹ rad̄is ituef **N**ic p̄o coherēs orbi
atqz p̄iūct⁹ circa ip̄z mot⁹ ab̄itū. rotū
ditatē p̄tibz p̄phēdit.

Hic probat phi
losophia q̄ facultas p̄g
nitiois est fm faculta
tem potētē cognoscē
tis 7 nō rei p̄gnitē. p̄mo
declarat h̄ exēplis scdo
p̄bat hoc idem p̄ rōem
ibi. **N**eqz id iniuria. p̄
ma in duas fm duo exē
pla. scdm ibi. **I**psum
quoz. **P**rimo dicit.

q̄ cognitio fit fm facultatē cognoscētis liquet breuī exēplo. nā visus aliter cognoscit eādē corporis rotūditatem ⁊ aliter tactus. Ille em̄ visus manēs em̄nis. i. longinquo intuet totum corpus simul tactus radijs visibilibus. Sic vero sc̄z tactus coherēs ⁊ iunctus orbi. i. rotūditati ⁊ motus circa ipsum ambitū. i. circa corpus rotūdum p̄prehendit eius rotūditatem partib. i. p̄ partes. Nota q̄ innuit duplicem dīam inter modum cognoscēdi visus ⁊ tactus. Prima est q̄ visus a remotis ex̄is cognoscit a liquod corpus rotūdum. Tactus at̄ non cognoscit ipsum nisi iunctus. Secunda dīa est q̄ visus totū corpus simul p̄prehendit. tactus at̄ p̄ partes. talis at̄ diuersitas in cognoscēdo non esset si res cognosceret ex sui natura cum eadē res manet in vtracq̄ cognitione. ¶ Nota q̄dam dixerunt visionē fieri per emissio nē radioꝝ visualiū ab oculis vsq̄ ad rem visam. Sed hęc opinio est vtra Aristotelē. visio em̄ non fit extra mittendo sed intus suscipiēdo. patiente em̄ aliquo sensitiuo fit ipsum videre. ij. de aīa. Sic at̄ loquitur opinione antiquoꝝ cum dī. q̄ visus totum corpus intuetur tactus radijs

¶ Hic ponit sc̄dm exēplū in virtutib. cognoscitiuis subordinatis. sc̄bo on̄t quō istę virtutes se habeant inuicem sibi. In quo illud. Primo § declarat quō idē a diuersis potentijs dī uersimode p̄prehenditur dicens. Sensus exterior aliter intuetur ipsum hōiem. aliter imaginatio. aliter rō. aliter intelligentia diuina. Sensus ei exterior sicut visus iudicat figurā hōis in subiecta materia. i. in sensibili materia. sed imaginatio solā figurā discernit sine materia. i. in absentia rei materialis. Rō vero hanc imaginatiōem transcendit ⁊ ipsam spēm. i. naturā specificā hōis quę singularib. inest p̄pendit. i. discernit vniuersali p̄sideratione. oculus vero. i. p̄sideratio intelligentię est excellior. q̄ intelligentia diuina sup̄gressa ambitum vniuersitatis qui existit in singularib. illam simplicē formā sc̄z ideā hōis quę est in mente diuina contuet acie. i. speculatione purę mentis. ¶ Notāndum q̄ p̄mū exēplū fuit de h̄tarib. cognoscitiuis n̄ subordinatis sicut de visu ⁊ tactu. istō at̄ exēplum est de h̄tarib. subordinatis q̄ sunt quatuor. i. sensus exterior qui inest omnib. animalib. imaginatio quę em̄ inest animalib. p̄fectis

¶ Ipsum q̄z hōiez aliter sensus. aliter imaginatio. aliter rō aliter intelligentia contuet. Sensus ei figurā in subiecta materia p̄stitutā. Imaginatio vero solā sine materia iudicat figurā. Rō vero hanc q̄z transcendit. speciēq̄ ipsam q̄ singularib. inest. vniuersali p̄sideratione p̄pendit. Intelligentię vero cellior oculus existit. Sup̄gressa namq̄ vniuersitatis ambitū: ipsam illam simplicem formā pura mentis acie p̄tuetur

rō que tm̄ est in homibz. ⁊ intelligentia per quam intelligit diuinam cog
nitionem. iste p̄tutes h̄nt diuersum modū p̄scendi eandem rem scz ho
micm̄ vt declaratur in l̄rā. quod non esset nili cognitio fieret fm̄ facultā/
tem p̄tutum p̄gnoscētium ⁊ nō rei p̄gnitē.

C Hic ostendit p̄tia quomodo dicte p̄tutes p̄gnoscētius se h̄nt ad in
uiscem. oñs q̄ q̄equid p̄t p̄tus inferior potest etiam ⁊ superior. ⁊ amplius
Et p̄mo hoc ostendit de intelligentia respectu aliaz p̄tutum. Secdo ost̄ idē
de rōne. scda ibi. Rō q̄

C In quo illud maxime p̄siderā
dum est Nam supior p̄prehendēdi vis
amplectitur inferiorem. inferior vero
ad supiozem nullo modo p̄surgit. Ne
q̄ em̄ sensus aliqd̄ extra materiam va
let. vel vniuersales species imagiatio
p̄tuetur. vel rō capit simplicem formā
sed intelligentia quasi desup̄ spectans
concepta forma. que subsunt etiam cū
cta diiudicat. sed eo modo quo formā
ipsam que nulli aliū nota esse poterat.
comprehendit. Nam ⁊ rationis vni
uersum. ⁊ imaginationis figuram. ⁊
materiale sensibile cognoscit: Nec ra
tione vtens nec imaginatione nec sen
sibus. sed illo vno ictu mentis forma
liter (vt ita dicam) cūcta p̄spiciēs

in homine. sed eo modo comprehendit ipsam formam quo modo nulli
inferiori virtuti nota esse poterit. Nam ipsa cognoscit vniuersum id est
vniuersalem formam rationis ⁊ figuram imaginationis ⁊ materiale sen
sibile qd̄ spectat ad sensum exteriorē non vtēs rōne nec imaginatione
sensib. sed p̄spiciēs cuncta vno ictu mentis. i. absq̄ discursu cogno

de rōne. scda ibi. Rō q̄
q̄. P̄mo d̄t. In q̄. i.
in ordine istaz p̄tutum
illud est maxime p̄side
rādum q̄vis comp̄hen
dēdi supior amplectit̄ i
se inferiorē. q̄ p̄tus su
perior cognoscit omne
illud quod inferior. In
ferior aut̄ non p̄surgit
ad supiozem ita vt app̄
hendat illud quod su
perior. qd̄ manifestat
in exemplo dicens Ne
q̄ em̄ vllus sensus ali
quid valet a p̄prehende
re extra materiam ⁊ i
maginatio contuet̄ spe
cies vniuersales. id est
minus particulares.
sed ratio capit simpli
cem id est vniuersalem
formam. Intelligentia
autem diuina quasi de
super spectans cum sit
in sup̄mo gradu cog
nitionis ipsa concepta
forma idealī diiudi
cat etiam cūcta que sub
sunt illi formę vt cog
noscendo ideam hōis
cognoscit omnia q̄ sunt

scit qd non facit rō. **N**otandū qz qz sūrus superior sūrum includit in
feriore sicut tetragonū includit trigonū. vt pz. ij. de aia. ideo quicqd pōr
sūrus inferior pōr z superior. z magis qz mō magis vlt pprehendit qd infe
rior mō magis particulari licet non econuerso. ideo que pōr intelligētia
humana pprehendere pōr z diuina intelligētia licet nō econuerso

Hic oñt idem de rō
ne qz sicut intelligentia
pprehendit alias tres
virtutes inferiores. sic
rō etiam pprehendit sub
se alias duas virtutes.
scz imaginationem z sen
sum dices. qz rō cōcipit
quid vlt non vtēs ima
ginatione nec sensibz z
pprehendit imaginabi
lia z sensibilia vlt com
prehensione. **H**ec em̄
est rō que ita definit v/
niuersale suę pceptio
nis hō est animal bipes
rōnale. qz definitio cum
sit vltis notio. i. notifica
tio tñ nullus etiam ig
norat rem esse imagina
bilem z sensibilem qz hac
definitio ne explicat. **A**
la rō cōsiderat vlt non
vtēs imaginatione vlt
sensu sed rōnali pcep
tione. **T**unc oñdit qz si
cut rō pprehendit ima
ginationem z sensum.
sic imaginatio sensum
pprehendit. **I**magi
natio qz tamēsi pro qz
uis sump sit exordiu ex
sensibz visendi z formā
di figurar. tñ absente se
su exteriori imaginatio collustrat. i. cognoscit qz sensibilia. nō sensibili sz
in imaginaria rōne iudicādi. z tñc pcludit di. **V**ides ne igit quō iūcta poti
us vtant sua. i. ppria facultate in pscendo qz facultate eoz qz pscunt.
Notandum qz licet rō in pprehendendo suum vlt non vtat imagia
tione z sensu. tñ in actu suo p supponit imaginationem z sensum. qz nihil ē

Ratio quoqz cum quid vlt respicit:
nec imaginatione nec sensibz vtēs ima
ginabilia vel sensibilia comprehendit
Hec em̄ que pceptionis suę vniuersale
ita definit. homo est animal bipes. rō/
nale. **Q**ue cum vltis notio sit. tum ima
ginabilem sensibileqz esse rem nullus
ignorat. quod illa nō imaginatione vlt
sensu. sed in rōnali conceptione pside
rat. **I**maginatio quoqz tamēsi ex sen
sibz visendi formandiqz figuras sump
sit exordium. sensu tñ absente. sensibi
lia queqz collustrat. non sensibili sz ima
ginaria rōne iudicādi. **V**ides ne igit
tur vt in cognoscendo. cuncta sua poti
us facultate qz eorum que cognoscan
tur. vtuntur.

in intellectu nisi fuerit in sensu. **S**icut licet imaginatio in sua operatioe non utatur sensu. tamen per se potest sensum fuisse in actu. quia phantasia quam huius vocat imaginatioem est motus factus a sensu secundum actum ex. ij. de anima.

Hic confirmat dictum suum per rationem dicens. Illud scilicet quod res cognoscitur non secundum sui naturam sed secundum naturam cognoscentis illud non contingit iniuria. id est irrationabiliter. Nam cum omne iudicium iudicantis sit actus et operatio iudicantis. id est potentie cognoscitive. ue necesse est ut quod scilicet cogit noscens perficiat suam operatioem. id est suam operatioem cognoscendi non ex aliena potestate. sed rei cognite. sed ex propria potestate. id est ex virtute cognoscentis.

Notandum quod ex ista format talis ratio. Omnis actus et operatio sequitur potentiam illius potentie cuius est actus et operatio. sed iudicare siue cognoscere est actus et operatio potentie cognoscentis et non rei cognite. ergo iudicare et cognoscere sequitur modum et potentiam potentie cognoscentis.

Istud est metrum quartum huius quod dicitur glyconicum ab inuettore choriambicum a pede pre-

Metrum quartum quod dicitur li.

Quondam porticus attulit.
Obscuros nimium senes

Qui sensus et imagines

Et corporibus extremis

Credant mentibus impati

Ut quondam celeri stilo

Hos est equore pagine

Que nullas habeat notas

Pressas figere liras

improbat eam ibi. **S**ed mens. **P**rimo dicitur Quondam porticus attulit senes supple stoicos quod dicebatur senes propter maturitatem morum. senes inquit

dominate. **I**n quo metro improbat opinionem stoicorum ex qua videtur sequi contrarium dictis suis. **F**uit enim opinio stoicorum quod cognitio intellectiva solum perficeretur ex hoc quod corpora exteriora suas similitudines impatiunt in mentem ita ut mens solum se habeat in ratione patientis et res extra in ratione agentis. **E**t quod sequitur cum patiens tractatur ad naturam agentis et non e converso. quod cognitio sequeretur naturam rei cognite et non naturam cognoscentis quod est contra dicta primo quod potest opinioem stoicorum. sed dicitur

nimium obscuros supple in sententijs q̄ stoici credāt sensus ⁊ imagines. i. re-
rum sensibilibū formas imprimi mentib; ex corporib; extimis. i. exteriori-
bus. ⁊ posuerūt corpora illa eo mō imprimere imagines mentib; vt quon-
dā mos fuit alicui scribēti celeri stilo figere p̄llas lrās equore. i. in plani-
cie pagine q̄ pagina nullas p̄us notas hēbat ¶ **N**otandum q̄ stoici
dñr a stoā gr̄ce q̄ est porticus latine. q̄ Athenis in manifestissima por-
ticu ⁊ alijs locis publicis stoici disputare solebāt. illi posuerunt aiam tm̄
h̄ie se in rōne patiētis respectu rez exterior. ⁊ q̄ cognitio magis videt se
qui frutem actiuā q̄ passiuā. ideo fm̄ eos cognitio potius d̄z attendi fm̄
facultatē rei cognitę q̄ est actiua q̄ anime cognoscētis q̄ est passiuā.

¶ **H**ic improbat hęc
opinionē. sc̄do ponit su-
am veritatē ibi. Hęc ē
efficiēs. **P**rimo q̄ dedu-
cit ad plura inconueniē-
tia istā opinionē dicens.
Sz si mens vigēs nihil
explicat p̄p̄ijs morib;
.i. si nullā actionē p̄p̄i-
am h̄z. sed tm̄ iacet pati-
ens subdita notis. i. si/
multitudinib; corpoꝝ. ⁊
si ipsa reddit. i. rep̄ntat
cassas imagines rez. i.
similitudines in vicem
speculi. i. ad modū spe-
culi **T**unc querit̄ vnde
viget hęc notio. i. hęc co-
gnitio animis. q̄ aia est
cernens oīa non tm̄ cor-
poralia sed etiam incor-
poralia ¶ **N**otandū
q̄ p̄mum inconueniēs
est. **S**i cognitio intelle-
ctiua fieret p̄ solam im-
pressionē corpoꝝ in aia
tunc non esset virtus p̄
quam anima cognosce-
ret incorporalia. quia

per solam impressionē corporum tantum cognosceret corporalia. **N**ūc
autem manifestum est q̄ etiam incorporalia cognoscit. **A**liud inconue-
niens ponit dicens. **S**i anima tantum est passiuā quę vis anime singula
perspicit. i. iudicat. aut quę vis anime cognita diuidit aut diuisa recolligit
aut quę vis anime legens. i. apprehendens alternum iter p̄ponendi ⁊ diui-

Sed mens si proprijs vigens

Nihil motibus explicat

Sed tantum patiens iacet

Notis subdita corporum

Cassasq; in speculi vicem

Rez reddit imagines.

Unde hęc si animis viget

Cernens omnia notio!

Quę vis singula perspicit

Aut quę cognita diuidit

Quę diuisa recolligit.

Alternūq; legens iter.

Nunc summis caput inseris.

Nunc decidit in infima.

Tum sese referens sibi.

Veris falsa redarguit

bendi. nūc inferit caput summis id est generalissimis ascendendo a specia-
 lissimis ad generalissima colligendo multitudinem. et nūc decidit vel de-
 cedit s̄m aliam litteram id est cadit ab infima. In infima id est in specia-
 lissima. p̄cedēdo a generalissimis ad specialissima diuidendo. **L**um id est
 tandem anima referens id est comparās se sibi i redarguit falsa veris id ē
 p̄ verā. **C** Notandum q̄ ex lrā talis formatur rō. **I**lla anima non
 est tantum passiuā sed actiuā quē iudicat componit et diuidit et veris s̄ā
 redarguit. sed anima intellectiuā est h̄mōi. ergo. **P**atior nota est. q̄ iudi-
 care componere et diuidere redarguere vidētur esse opationes actiue.
Patior a patet. anima iudicat inter verum et falsum. componit predica-
 tum cum subiecto. aliquando diuidit predicatum a subiecto et falsas o-
 piniones redarguit.

C Hic phia ponit v̄ritatem dicens. **H**ic mens est magis causa
Hec est efficiēs magis
Longe causa potētior
Quā q̄ materie modo
Impressas patitur notas
Precedit t̄m excitās
Ac vires animi mouēs
Uno in corpore passio
Lum vel lux oculos ferit.
Vel vox auribz instrepit.
Lum mentis vigor excitus
Quas intus species tenet
Ad motus similes vocans
Notis applicat exteris
Introsulumqz reconditis
Formis miscet imagines.

efficiens que est causa
 longe potētior q̄ illa q̄
 modo materie id est si/
 multitudine materie pa-
 titur notas impressas.
Et q̄ aliq̄s crederet q̄
 in anima nulla eēt pas-
 sio. ideo subdit q̄dam
 passio p̄cedit opationes
 animę in vno corpore ex-
 citās et mouēs vires a/
 nimi ad opādum vt q̄n
 lux ferit oculos tūc pati-
 tur visus. vel cum vox
 instrepit. i. isoār auribz.
 tūc patit̄ audit̄. et tādē
 vigor mētis excitus. i.
 excitatus vocās species
 q̄s intus tenēs ad siles
 motus applicat eas no-
 tis exteris. i. silitudibz
 exterioribz miscet. i. ap-
 plicat imagies exteri-
 res corpm formis. i. spe-
 ciebz introsulum. i. in aia
 reconditis. **N**o
 tādū q̄ **B**oetius h̄ vri-
 tur sentētia placōica q̄
 poit spēs reza p̄ncipio

naturaliter inditas animę. sed anima sopita est in corpore. ita q̄ nō intelligit
 p̄ cas nisi excitetur p̄ immutatioēm sensuum exteriorum. excitata at̄ euo-
 cat spēm silem illi quā sensus exterior impressit. et applicādo eā rei exteriori

ri sic intelligi p eam. Ad hanc intencionem etia loquitur **A**inconiens. i. poste-
rior di. Ro in nobis sopita non agit nisi prius p opationes sensu quibz
admisces fuerit experrecta. ¶ Notandum q ex lra vide f q intellectus
possibilis intelligedo etia sit actiuus cu sit ca efficiens vt dr in lra Aris.
at. iij. de aia vult q intelligere sit pati. z q intellectus nulla hz naturā ni
si q e possibilis vocatus. Ad hoc dicunt aliq q qz aia pphendit tam in/
tellectu possibile q agerem. aia est actiua. imo ca effectiua intellectionis
rone intellectus possibilis. Vel dicendum q intellectus possibilis est pote-
tia passiuua. saltem q ad pimum e actum. cu intelligere sit pati. sed ois po-
tentia passiuua de necessitate requirit potetiam actiuā que reducat ipsam ad
actū. Tale at actiuū non pte esse res corporalis extra cum agēs sit pstan-
tius passio. ideo tale actiuū ex pte aie erit intellectus agēs cuius opatio e
facere potetia. intellecta actu intellecta. ita q a rebz extra pte intellectus
agentis imprimis aliquid intellectui possibili p qd in actum intelligedi
reducit. Non est q intentio. Poetij negare cu mens sit passiuua rone intel-
lectus possibilis. sed vult q mens siue aia magis habeat efficietiam in in-
tellectione q sit passiuua ab ipsis corporibz extra. z p ois efficientia intel-
lectus nō debet attribui rebz extra. qd erat de intentione stoico z

¶ Hec est qnta pfa h^o quinti libri in qua pbat specialiter diuinam cog-
nitionē esse p m modum
cognoscētis z n rei cog-
nite. sed oñt insufficie-
tiam eozuz q ex nō mō
cognoscēdi improbant
puidētiam diuinā. ibi.

Quid igitur Primo facit
qd dictum est. sed in/
fert duas pclusioēs. ibi

Hac itaqz. Primo dr
Si in sentiēdis. i. in co-
gnoscēdis corporibz a/
nimus nō non tm insig-
nif. i. afficit passioē cor-
poris sz ex suavi iudicat
passioē subiectā corpi
ita q in cognoscēdo seq-
tur prium motū qzuis
qlitates obiecte forin/
secus afficiant. i. immu-
tent instrumēta. i. orga-
na sēluū z passio corpo-
ris añcedat vigorē agē-
tis animi que passio p
uocet actū mentis in se
z excitet formas intrin

¶ Prosa quinta libri quinti

Disputat sensum z imaginationē ce-
dere rationi. rōnem intellectui

Quod si in corporibz sentiēdis qz
quis efficiant instrumēta sensuū
forinsecus obiecte qualitates animiqz
agētis vigorē passio corporis añcedat. q
in se actū mentis puocet. excitetqz inte-
rim qescentes intrinsec^o formas. si in
sentiēdis in qz corpi b. anim^o nō passioē
insignif. sz ex sua vi subiectā corpori in-
dicat passioē. qnto magis ea q cunctis
corporum affectionibus absoluta sūt.

in discernendo non obiecta extrinsec⁹
sequuntur. sed actum suę mentis expe
diunt.

ligentię separe z p̄cipue deus. illa in discernēdo nō p̄sequūtur obiecta ex
trinsecus. sed expediūt id est p̄ficiūt actum suę mētis. i. opatioem intelle
ctiāam s̄m naturam p̄p̄iam. ¶ Nota q̄ ex lra p̄ sic arguit. Si id
de quo minus videt inesse inest z de quo magis. sed minus videtur q̄ a
nimus noster in p̄gnoscedo sequatur motum suum z nō rei cognite. z tñ
sequitur facultatem suę p̄gnitiōis. q̄ multo magis intelligentia diuina se
quitur in p̄gnoscedo p̄p̄iū motū suę p̄gnitiōis q̄ ip̄i rei p̄gnite.

¶ **Hic** infert duas p̄clusiones ex p̄missis

¶ **Hac** itaq; rōne multiplices
p̄gnitiōēs. diuersis ac differētib; cesse
re substantijs. **Sensus** em̄ solus. cum
ctis alijs p̄gnitiōib; destitutus immo
bilib; aniāntib; cessit. quales sunt con
chę maris. q̄q; alia s̄aris herētia nutri
ūtur **Imagiatio** s̄o mobilib; beluis q̄
b; iam inesse fugiēdi appetēdi ve aliq̄s
videt affectus **Rō** s̄o humani tñ gñis
est. sicq; intelligētia sola diuini **Quo** fit
vt ea noticia ceteris p̄stet q̄ suapte na/
tura nō mō p̄p̄iū s; ceteraz q̄q; noticia
rū subiecta cognoscit :

secus quiescētēs. Si h
est in animo nostro ml
tomagis ea q̄ absoluta
p̄ctis affectiōib;. i. qua
litatib; corpm. sez intel

dicens. Ex q̄ cognitio
sequitur naturam p̄gscē
tis z non rei p̄gnite. z
cum cognoscencia sunt
diuerse s̄m naturam. o
portet diuersis cogno/
scentibus conuenire di
uersas p̄gnitiōes
¶ **Unde** dicit **Hac** itaq;
ratione quia cognitio
sequitur naturam cogno
scentem multiplices
cognitiōes cesserunt
diuersis ac differentib;
substantijs. **sensus** em̄
solus destitutus alijs
cognitiōibus. cessit a
nimantibus immobili
bus qualia sunt conchę
maris z quecunq; nu/
triuntur herētia s̄aris
Imaginatio vero ces/
sit mobilibus beluis
que mouentur motu
progressiuo quibus vi
detur inesse affectus.
id est appetitus fugiē/
di malum vel appeten/
di bonum. **Ratio** vero
quam comprehen /

diuina vniuersale tm̄ est humani gn̄is sicut intelligētia est diuini gn̄is
Tunc ponit scđam p̄clusionem q̄ illa cognitio est notior z nobilior q̄ nō
 solum a p̄hēdit p̄rium obiectū sed etiā obiecta aliaz noticiaz .i. cog
 nitionum. vñ d̄t. **Q**uo fit vt ea notio .i. cognitio p̄stet .i. nobilior sit ceterz
 quę suapte natura .i. p̄ria natura nō modo .i. tm̄ modo p̄rium obiectuz
 cognoscit. sed etiam cognoscit subiecta ceteraz noticiaz. ¶ **N**ota circa
 p̄mam p̄clusionē q̄ cum actus z opariones diuersificent fm̄ diuersitatē
 agētium z opantiū seq̄tur si agentia z looperātia sint diuersa q̄ h̄nt diuer
 sas operationes z cognitiones p̄ter qđ sensus sine alijs cognitionibz ces
 sit aialibz immobilibz. z accipit hic sensus stricte pro a p̄hensione sensi
 tiua quę solū immutat ad p̄ntiam sensibilis. **S**ic em̄ distinguitur cōtra
 imaginatiōē quę non tm̄ a p̄hēdit rem p̄ntem sed etiā ablentem.
 ¶ **N**otādum circa scđam p̄clusionē q̄ quęcūq̄ potentia plura cogno
 scit videt̄ esse p̄stantior ea q̄ cognoscit pauciora. si q̄ aliqua potētia cogno
 scit p̄rium obiectū z cum hoc obiecta aliaz potentiaz inferiorz sicut em̄
 intelligētia diuina. z nō econuerso. seq̄tur q̄ potentia superior plura cogno
 scens sit nobilior inferiori

C **H**ic p̄ha onit insuf
 ficientiam eoz quę ex h̄
 modo cognoscendi nr̄o
 improbant diuinā pro
 uidētiam. **S**cđo hōra
 tur nos ad p̄siderādūz
 modū diuinę cognitio
 nis. ibi **Q**uare in illi?
Primo manifestat in
 sufficientiam eoz p̄ site.
Scđo applicat illud si
 mile ad p̄positum .ibi.
Simile ē **S**imilitudo
 at̄ quam intēdit talis ē
Sensus z imaginatio
 sunt cognitiones inferi
 ores q̄ rō. **S**tergo sen
 sus z imaginatio vellēt
 iudicare modū cogno
 scēdi rōnis ex modo co
 gnoscēdi p̄rio. z dicere
 q̄ vniuersale nihil esset
 quod rō a p̄hēdit vt
 si vez esset iudicium rō
 nis vel esset particulare
 z sensibile. rō vero dice
 ret p̄trarium **M**anife
 stum ē q̄ nos q̄ vigan?

C **Q**uid igit̄ si rōnatiōi sensus ima
 ginatiōis refragent̄. nihil esse illud vni
 uersale dicentes. qđ sese intueri rō pu
 tet. **Q**uod em̄ sensibile vel imaginabi
 le est. id vniuersum esse non posse. **A**ut
 igit̄ rōnis vez esse iudicium nec quic
 q̄ esse sensibile. aut qm̄ sibi notum sit
 plura sensibus z imaginatiōi esse sub
 iecta inanē p̄ceptionez esse rōnis. q̄ qđ
 sensibile sit ac singulare quasi quoddā
 vniuersale cōsideret. **A**d hęc si rō p̄tra
 rīdeat se quidem z quod sensibilez qđ
 imaginabile sit. in vniuersalitatē rōe
 conspiceret. **I**lla vero ad vniuersalitatē
 cognitioē aspirare non posse. qm̄ eoz
 notio corporales figuras non possz ex

cedere. De reꝝ ꝑoꝛ ꝓgnitione firmiori
potius ꝑfectioris iudicio esse creden
dum. In hmoi igitur lite nos qꝑ tam
ratiocinandi qꝑ imaginandi etiam sen
tiendiqꝑ vis inest: nõne ronis potius
cãm probaremus?

aut imaginabile id nõ posse esse vlc fm iudiciũ sensus z imaginatio
Aut igitur iudicium ronis necesse est esse vꝑz z ꝑ ꝓns nec qꝑ esse sensibile
qꝑ est absurdum. Aut qm notũ est sibi scz sensui z imaginatio ni q necesse est
esse sensibilia. crederes ne ꝓceptioẽm ronis esse inanẽ q ꝓsiderat illud
quod est sensibile z singulare quasi quoddam vlc. Ad hęc si rõ rñdeat se
ꝓspicere in rõne vniuersali quod est sensibile z imaginabile. Illa ꝑo scz
sensum z imaginatioẽm nõ posse aspirare id e. puenire ad ꝓgnitioẽm v/
niuersalis qz ꝓgnitio eoz nõ excedit figuras corpales z diceret rõ potius
esse credẽdum firmiori z ꝑfectiori iudicio rerum In hmoi igitur lite scz
inter sensum z imaginatioẽm ex vna ꝑte z rõnem ex altera ꝑte nos qꝑbus
inest tam vis rõcinadi qꝑ imaginadi z sentiendi nõne potius pbarem? cãm
ronis z reputaremus motiua sensus z imaginatioẽis esse insufficiẽciam
quasi dicat imo ¶ Nota q iudicio nobilioris potẽtiqꝑ potius est astẽdum
qꝑ iudicio potẽtiẽ ignobilioris cũ igitur rõ sit potentia nobilior qꝑ sensus
z imaginatio. eo q rõ compꝑhẽdit ꝓꝓriũ obiectũ z obiectũ sensus z ima
ginatioẽis z non econuerso. ergo potius astẽdum est iudicio ronis qꝑ
potentiaꝝ inferiorum.

Simile est q humana rõ diuinam in
telligentiam futura nisi vt ipsa cogno
scit non putat intueri. Nam ita disse
ris. Si qua certos ac necessarios ha
bere non videantur euentus. ea certo
euentura ꝑsciri nequeant. Harum
igitur rerum nulla est ꝑscientia. quã
si etiam in his esse credamus. nihil e
rit quod non ex necessitate proueniat.

vtraqꝑ ꝓgnitione pon
assentiremus rõni iudi
cando motiũ sensus z
imaginatioẽm esse insuffi
cies. Dicit ergo. Quid
igitur si sensus z imagi
natio refragetur. i. ꝓra
dicat rõni dicẽtes nihil
esse vlc id qꝑ rõ putat
se intueri sic arguendo
Quod est em sensibile

¶ Hic applicat il
lud simile ad ꝓpositum
z dicit Illud qꝑ est dic
tum de sensu z imagi
natioẽ respectu ronis si
mile est ei q humana
rõ nihil putat diuinam
intelligentiam intueri ni
si vt ipsa rõ cognoscat
quod apparet ex ipso
modo arguẽdi. Nam ita
differis id est arguis. si
qua videantur nõ habe
re certos z necessarios
euentus talia nequeũt
ꝑsciri certe euentura.

Igitur talium rerum nulla est
pretia quam si sciam si
credimus esse in his. ni-
hil erit quod non pueniat
ex necessitate. Si igitur si-
cut sumus participes ro-
nis ita possemus habere iu-
diciam diuine mentis.
sicut nunc iudicamus ima-
ginatorem sensuum oportet
cedere rationi sic censeremus. i. iudicaremus iustissimum humanam rationem se
summittere diuine menti. **P**ota quod simile est de iudicio sensuum et ima-
ginationis respectu rationis. et rationis respectu intelligentie diuine. Nam sen-
sui et imaginationi videtur quod ratio taliter non possit apprehendere rem nisi sicut ip-
sa apprehendit. quod tamen falsum est. Sic similiter videtur rationi humanam quod in-
telligentia diuina non possit res incertas cognoscere aliter quam ipsa cognos-
cit quod falsum est. Nam que ratio humana incerte cognoscit. intelligentia
diuina certa apprehendit.

Hic philosophia hortatur ut
erigamus nos ad cogni-
torem diuine intelligen-
tie dicentes. Quare si pos-
sumus erigamur per dili-
gentem considerationem in-
cucumen illius summe in-
telligentie. scilicet diuine. Illic
enim ratio videbit quod in se
non potest intueri. scilicet quod cer-
ta definita prenotio dei
cognoscat illa que non habent
certos exitus et illud non
erit opinio sed potest erit
simplicitas summe scientie
nullis terminis inclusa. quod simplicitas summe sapientie est infinita. **N**o-
tandum quod si cognitio sequitur facultatem rei cognite et non preteritis cognoscentis
tunc sicut ratio humana cognoscit futura pretingentia incerte. sic similiter intelligentia
diuina ea incerte cognosceret. sed quod facultas cognitionum est secundum facultatem
preteritum cognoscentium et intelligentia diuina in cognoscendo excedit rationem
humanam. poterit ipsa certe cognoscere que ratio humana incerte cognoscit

Hic incipit quintum
metrum huius quinti quod dicitur
archilologicum ab inue-
tore. dactylicum a pede
predominante. In quo dicitur

Si igitur uti rationis participes sumus
ita diuine iudicium mentis habere possemus
sicut imaginatorem sensuum rationi cedere
optere iudicauimus sic diuine sese menti hu-
manam summittere rationem iustissimum cense-
mus.

Pota quod simile est de iudicio sensuum et ima-
ginationis respectu rationis. et rationis respectu intelligentie diuine. Nam sen-
sui et imaginationi videtur quod ratio taliter non possit apprehendere rem nisi sicut ip-
sa apprehendit. quod tamen falsum est. Sic similiter videtur rationi humanam quod in-
telligentia diuina non possit res incertas cognoscere aliter quam ipsa cognos-
cit quod falsum est. Nam que ratio humana incerte cognoscit. intelligentia
diuina certa apprehendit.

Quare in illius summe intelligentie cacu-
men si possumus erigamur. Illic enim ratio
videbit quod in se non potest intueri. **N**o-
tandum est quoniam modo etiam que certos ex-
itus non habent. certa tamen videat ac defini-
ta prenotio. neque id sit opinio. sed sum-
me potius scientie nullis terminis in-
clusa simplicitas.

No-
tandum quod si cognitio sequitur facultatem rei cognite et non preteritis cognoscentis
tunc sicut ratio humana cognoscit futura pretingentia incerte. sic similiter intelligentia
diuina ea incerte cognosceret. sed quod facultas cognitionum est secundum facultatem
preteritum cognoscentium et intelligentia diuina in cognoscendo excedit rationem
humanam. poterit ipsa certe cognoscere que ratio humana incerte cognoscit

Metrum quintum libri quinti.
Quam varijs terras animalia
permeant figuris.

Nāq; alia extēto sē corpe pulueremq;
verrunt

Aōtinuūz trahūt vi pectoris icita sulcū

Sūt quib; alarmm leuitas vaga ver/
beretq; ventos

Et liq̄do lōgi spacia etheris enatet vo
latu

Hec p̄ssisse solo vestigia gr̄ssib; gaudēt

Uel virides cāpos trāsmittere vel sub
ire siluas.

Que varijs videas licz oīa discrepare
formis

Prona tñ facies hebetes valet in ḡua
ta sensus

liquido volatu spacia longi etheris id est aeris
stigia p̄ssisse solo id est terre gressib; suis. z transmittere id est p̄ranire
virides cāpos z gaudēt subire siluas q̄ oīa aialia licz videas ea discrepare
re varijs formis. tñ facies coz. p̄na. i. ad terrā inclinata valet ingrauari
.i. inq̄uatos ostendere sensus hebetes. i. brutales. ¶ **N**otādum q̄
phia tangit tria genera aialiu. scz reptilia. volatilia. z gressibilia. q̄ licet
differāt in formis qz quōdam formātur ad reptādū vt serpētes. quōdā ad
volādū vt aues. quōdā ad gōiēdū vt bestie. tñ in hoc omnia pueniunt q̄
hñt faciem inclinatam ad terrā.

Unica gens hoīm celsum leuat altius
cacumē

Atq; leuis rcō stat corpe despicitz tras

Hec nisi terren^o male desipis admoēt
figura

Qui rcō celū vultu p̄t̄ exerisq; frōtem

In sblime feras aīz q̄z ne ḡuata p̄ssuz

Inferior sīdat mens corpore celsius le
uato.

stendit hoīm ēē dispositum ad p̄templatiōem
coelestiu ex figura cor/
poris sui. z p̄mo descri/
bit figurā corpalem ali/
az bestiaz. Sc̄do figu/
ram homis. ibi **U**nica
gēs **P**riodē aialia p̄ma
neāt tras q̄ varijs sup
ple figuris nāq; aialia
extēto corpore sic sūt
serpētes z reptilia illa
verrūt id est verrūt pul
uerem. z incitata. i. mo
ta vi pectoris trahunt
continuum sulcum sup
ple in puluere. **S**unt
alia animalia quib; in
est vaga leuitas alaruz
q̄ verberant ventos z e
natant id est transeunt

Sunt alia que gaudēt ve
stigia p̄ssisse solo id est terre gressib; suis. z transmittere id est p̄ranire
virides cāpos z gaudēt subire siluas q̄ oīa aialia licz videas ea discrepare
re varijs formis. tñ facies coz. p̄na. i. ad terrā inclinata valet ingrauari
.i. inq̄uatos ostendere sensus hebetes. i. brutales. ¶ **N**otādum q̄
phia tangit tria genera aialiu. scz reptilia. volatilia. z gressibilia. q̄ licet
differāt in formis qz quōdam formātur ad reptādū vt serpētes. quōdā ad
volādū vt aues. quōdā ad gōiēdū vt bestie. tñ in hoc omnia pueniunt q̄
hñt faciem inclinatam ad terrā.

¶ **H**ic describit fi
guram hominis dicens
Unica gens hominuz
id est solum genus hu/
manum leuat celsum
cacumē id est caput su
um altius. z leuis stat
recto id est erecto corpe
z despicit terras vultu
elevato ad celū. tu hō
terrenus q̄ recto corpe
petis celū z exeris. i. e/
rigis frontē. hęc recta fi
gura admonet te q̄ tu
desipis nisi etz feras. i.

ertollas animū tuū in sublimē. i. in coelestia. ne mens grauata. i. graue/
dine depressa pessum. i. sub pedibz vel subtus. z est pessum aduerbiū loci.
ne illa mens sidar. i. resideat inferior corpore leuato celsius ¶ **Nota**
dum cū homo habeat figurā corporis erectam ad coelū si aīa non erige/
retur ad contemplationē coelestīū videret corpus esse nobilius aīa
¶ **Nota** sūm Aristo. xvi. de aīalibz hō inter oīa aīalia hz figuram rectilī/
nearē. de qua figura etiam loq̄tur Quidiū in libro metamorphose
os dicens. Pronaqz cum spectet aīalia cetera terram. ¶ **S** hōi sublimē de
dit coelūqz videre Fulsit. z erectos ad sidera tollere vultus.

¶ **H**ic incipit sexta p
sa z vltima h^o q̄nci. in
q̄ determinat veritatē d
ppassibilitate p̄sciē di
uīnē z liberi arbitriū. et
p̄mo ponit suā determi
nationē. sc̄do subiungit
vtilē exhortationē
circa finē libz. ibi. Ad
uersamini igit. Pr̄mo
ōnt modū diuīnē coḡni
tionis. sc̄do soluit obie
ctiones factas p̄tra di/
uīnam p̄uidētiam. ter
cio p̄cludit p̄passibilita
tē liberi arbitriū cū p̄u
dentia diuīna. sc̄da ibi
Quid igitur postulas
tercia ibi. Quz cuz ita
sunt. p̄mo determinat de
statu dei q̄ est eternitas
Sc̄do ex hoc declarat
modum diuīnē sc̄iē. ibi
Quī igit oē iudicium.
Pr̄mo p̄mittit q̄ det
mināduz sit de eternita
te. sc̄do determinat de
ea ibi. Eternitas igit
Pr̄mo dē. Quī miratū ē pauloan q̄ oē qd̄ sc̄iē cognoscit non ex sui na/
tura. i. nō ex natura rei sc̄iē. s̄z ex natura cognoscētium. intueamur nunc
q̄ntum fas ē q̄s sc̄iē status diuīnē essentīē vel substātiē vt possum^o agno
scere q̄ sit e^o sc̄ia. Et subdit q̄ cōe iudicium cunctoz degētū. i. vtētū rōe
est deū esse eternū. iō p̄sideremus qd̄ sit eternitas. hęc enī nobis patefacit
naturā z diuīnā sc̄iam ¶ **Nota** q̄ viri degētes rōe sunt viri p̄dici luce
sapīē. z oēs isti p̄cedūt deū eē eternū. ¶ **Nota** p̄s. viij. phis. ex eternitate mo
tus oīē eternitatē motoris. z oēs tam gr̄ci q̄ barbari putātes deos esse

¶ Prosa sexta quinti libri

Disputat de eternitate dei. de p̄nti tpa
li ac de p̄terito z de futuro. Et q̄ ea q̄ fi
unt in dei p̄ntia neccāria sunt. ad p̄ns p̄
siderata pendēt ex libero arbitrio.

Quonia igit vti pauloante mon
stratum est. oē quod sc̄iē. non ex
sua sed ex p̄prehendētium natura cog/
nosct̄. intueamur nunc (q̄ntum fas ē)
quis sit diuīnē substātiē status. vt q̄/
nam etiam sc̄ia eius sit possimus agno
scere. Deum igit eternū esse. cunctoz
rōne degētium cōe iudicium est Quid
sit igitur eternitas consideremus Hęc
enim nobis naturam pariter diuīnam
scientiamqz patefacit.

stimat eos imortales ¶ Nota qz qz eternitas dei z nafa z scia dei n̄ dñt
fm subām iō pgnita eternitate pgnoscit nafa z scia dei .

¶ **I**pic pfectur de eternitate Et p̄io poit eius diffinitioem. scdo
declarat eam ibi Quod si ex collatione p̄mo dr. Eternitas est posses/
sio vite interminabilis existēs tota simul z pfecta. ¶ Nota fm al
bertum sup hoc de causis Aliqd est eternū z est in eternitate z est ipsa eter
nitas sicut deus Aliq̄

Eternitas igi est interminabilis vite
tota simul z perfecta possessio

sunt eterna z sunt in et
nitate sed nō sunt ipsa z
ternitas sicut substantię
sepatę. Alia sūt eterna

nō in eternitate nec sunt ipsa eternitas. vt motus rps z mūdus

¶ Nota cum dr eternitas est possessio. ibi vitur nomine possessio
nis ad designādum immobilitatem z indeficiētiam eternitatis qz ipsa fir
miter possideret z dēre habet. z dr vite. ad innuendum qz nō viuētia non
mensuratur eternitate. z dr interminabilis ad drām illius vite q̄ habet
terminū a pte añ z a pte post. sicut vita hōis. vel a pte añ tñ sicut vita ā
geloz. z dr tota simul. ad drām vite angelicę. q̄uis em esse angeli fm sub
stantiam sit totum simul. nō tñ fm opatiōem cum habeat opationes suc
cessiuas z intellectiones. z dr pfecta ad designādum qz eternitati nihil de
est. pfectū em est cui nihil deest. i. coeli z mūdi .

Qd ex collatiōe tpaliū clarius liquet.

Nā q̄cqd̄ viuūt in tpe iō p̄ns a p̄terit̄ i
fusa procedit Nihilqz est in tpe p̄stitu
tū. qd̄ totū vite sue spaciū pariter pos/
sit āplecti. s̄z crastinū qd̄ nōdū app̄hē
dit besternū s̄o iā p̄didit In hodierna
qz vita: nō amplius viuūtis q̄ in illo
mobili transitorioqz momento **Q**d igi
tur t̄pis patitur p̄ditioem. licet illud
(sicuti de mūdo cēsuit Aristoteles) nec
cperit vnqz esse. nec desinat. vitaqz ei
cum t̄pis infirmitate tendatur. nōduz
tñ tale est vt eternū esse iure credat **N**ō

¶ **I**pic declarat de
finitioem. scdo redar/
guit quosdam qui vo/
cabulo eternitatis abu
tebantur ibi. Unde nō
recte p̄mo ergo decla
rat diffinitioem et̄ni
tatis in p̄patione ad rē
pus dicens. Unde dic/
tum est qz eternitas est
possessio tota simul in
terminabilis vite quod
liquet clarius ex colla/
tione id est ex p̄paratio
ne temporalium. Nam
quicquid viuūt in tpe
illud p̄ns existens proce
dit per successiuam mu
tabilitatem a p̄teritis
in futura. z nihil est in
tpe p̄stitutū qd̄ pariter
possit āplecti. i. p̄phēdi.
totū spaciū vite sue. sed

A iij

crastinū nōdum apphēdit. hesternūz vero tps iam p̄didit. z in hodierna vita nō ampli' viuitis. i. nihil pl' est p̄ns d' hodierna vita nisi q' in isto mobili z trāsitorio momēto p̄tinet de vita

Et d' momētum illud indiuisibile instās quo futurūz copulat cū p̄terito. Quicqd' igit parit' tps d' ditionē. i. successiōnē licet nunq̄z incoeperit esse nec desinat eē si / cur **A**ristote. censuit de mūdo. z licet vita. i. du

ratio e' tendat. i. extēdatur cū infirmitate tps. nōdum tñ tale est vt iure credatur esse eternum. qz non p̄prehendit neqz p̄lectif' simul totum spa / cūz vitē suę. i. durationis licet infinite. i. infinito tpe duret. sed futura nō dum hz transacta. i. p̄transita z p̄terita non hz. Quicqd' ergo p̄prehendit z possidet pariter totaz plenitudinem interminabilis vitē cui nihil absit futuri nec aliqd' fluxerit p̄teriti illud iure p̄hibet' esse eternum. qz illud eternum sui p̄pos eo q' nihil sibi desit necē est sp̄ sibi assistere p̄ns. z est ne cesse p̄ntem habere infinitatē. i. infinitam durationē tps mobilis. i. suc / cessiui **N**otandum q' p' cognitioem tps deuenimus in cognitio / nem eternitatis eo q' opposita iuxta se posita magis elucescūt. ideo p' na / turam z successionem tps declarat nobis naturā eternitatis. Sicut enī ratio tps consistit in successione z app̄hensione prioris z posterioris in motu cuius vna pars p̄terijt z alia est futura. sic rō eternitatis per oppo / situm consistit in app̄hensione vniūformitatis illius quod dñino est extra motum p̄prehendens simul p̄teritum z futurūz tanq̄z p̄ns **N**ota q' ip / sius eterni nil trāsit in p̄teritum. ideo sp̄ sibi p̄ns assistit. qz vero nunq̄m deficiet sicut nec vnq̄z incoepit cum habeat vitā interminabilem necē est q' assistit q̄libet differentij tps. etiam si ponat' tps infinitum. z q' eodem mō assistit differentij tps p' quem modū in se subsistit. motus at quo in se subsistit est p̄ntarius. ideo etiā assistit differentij tps p' motum p̄ntez **I**deo d' q' necē est eternū p̄ntem hzē infinitatem tps mobilis

Hic phia improbat q̄sdam qui abutebātur vocabulo eternitatis. scdo docet p̄rium mo dum loq̄ndi. ibi. Ita si diē. Primo facit quod dictum est. scdo manife

em totū simul infinite licet vitē spaciū p̄prehendit atqz p̄lectif'. s; futura non / dum transacta iam non hz. **Q**uod igit interminabilis vitē plenitudinē totaz pariter p̄prehendit ac possidet. cui neqz futuri quicq̄s absit. nec p̄teriti fluxerit id eternum esse iure p̄hibet'. **I**oqz necē est z sui p̄pos p̄ns sibi sp̄ assistere z infi nitatē mobilis tps habere p̄ntem

Unde non recte q̄dam q' euz audiunt visum platonī mundū hunc necha buisse inīcium tps. necha bituz esse dese ctum. hoc modo conditori. p̄ditū mū

dum fieri coeternū putāt. Aliud est em̄
p̄ intermiābilem duci vitam quod mū-
do Plato tribuit aliud intermiābilis
vitę totā pariter complexā esse p̄ntiam
quod diuine mentis p̄prium esse māife-
stum est. Neq̄ deus p̄ditis rebz antiq̄/
oz videri debet t̄pis q̄ntitate sed simpli-
cis potius p̄prietate naturę.

Ad hoc autē quare nō recte putāt est q̄ aliud est duci p̄ intermiābiles
vitam cum quadam successione q̄d Plato attribuit mūdo. z aliud est si-
mul esse p̄plexam totam p̄ntiam vitę interminabilis q̄d est p̄prium diuine
mentis. Et q̄a aliq̄s diceret Si mūdos nūq̄ incepit videtur esse cogē-
tus deo. Ad hoc rōdet q̄ deus est p̄oz mūdo. nō antiq̄tate t̄pis sed simpli-
citate naturę. Cū d̄t. Neq̄ em̄ deus debet videri antiq̄oz rebz conditis
quantitate temporis sed p̄prietate simplicis naturę.

¶ Porādum sic̄ p̄z ex libro Timēi plato voluit mūdom ince-
pisse sed finem nō habere. Et hoc idem Aristoteles sibi imponit in libro
coeli z mundi dicens q̄ solus Plato generat mūdom q̄d est ergo q̄ d̄t. Ho-
etius q̄ Plato nō posuit mūdom incepisse. Ad hoc dicit q̄ dum Plato
dixit mūdom habuisse initium intelligitur q̄ habuit initium institutio-
nis nō āt t̄pis. sicut ponit exemplum de vestigio pedis . vt si pes ab eter-
no sterisset in puluere pes esset causa vestigiū naturaliter p̄cedens vesti-
giū licet non tempore .

Hūc em̄ vitę immobilis p̄ntarium sta-
tum . infinitus ille t̄paliū rez motus
imitatur. Cūq̄ eum effingere atq̄ q̄
re nō possit. ex immobilitate deficit im-
motum . z ex simplicitate presentię. de-
crescit in infinitam futuri ac p̄teriti q̄-
titatem. Et cum totā pariter vitę suę ple-

stat quō t̄palia deficiūt
a simplicitate diuine na-
turę quā nitūt imitari.
ibi. Hūc em̄ Primo d̄t
Dicitū est q̄ eternitas n̄
solū intermiābilitatem
d̄t. sed et̄ simplicitatez
vñ nō recte q̄daz putāt
q̄ cum audiūt vñsum ē.
Platōi mūdom nō ha-
buisse initium t̄pis. nec
habituū defectū. i. finē.
h̄ nō putāt mūdu con-
ditum fieri coeternum

¶ Hic manifestat
quomō t̄palia deficiūt
a simplicitate diuine na-
turę quā nitūt imita-
ri dices. Ille infinit̄ mo-
d̄ rez t̄paliū imitat̄ q̄n-
tum potest hūc p̄ntari-
um statum vitę immo-
bilis. i. eternitatis. z cū
eū n̄ p̄t effingere. i. exp̄-
mere z eq̄re deficit ab
eius immobilitate succes-
siue acq̄redo q̄d simul
habere non potuit. z ex
simplicitate p̄ntię decre-

scit in infinita quantitate
 preteriti et futuri. et cum ne
 queat possidere pariter
 totam plenitudinem vite
 sue hoc ipso quod aliquo
 modo nunquam esse desinit.
 videtur aliquatenus emula
 ri illud quod implere non
 potest. alligans se scilicet status
 temporalis ad qualemcumque presen-
 tiam huius momenti. id est instan-
 tis exigui. id est indivisibilis
 et volucris. id est transitorij
 que scilicet presentia instantis
 temporis habet quandam ima-
 ginem manentis presentie
 id est eternitatis. et presentia que
 buscunq[ue] contingit ut il-
 la esse videantur. nam illa
 dicimus esse que sunt in
 presenti momento. quod vero non
 potuit manere. scilicet presentia
 instantis propter naturam
 rei mobilis. ideo arri-
 puit infinitum iter temporis per
 successionem. et eodem modo factum est ut conti-
 nueret vitam eundo de vno esse in aliud cuius plenitudinem non potuit comple-
 cti permanendo. **¶** Notandum quod infinitus motus reorum temporalium quantum pre-
 teritum et futurum non potest eum totaliter exprimere. quod status tempo-
 ralis est successivus. status eternitatis non. et status temporalis respicit preteritum
 et futurum. status eternitatis tamen presentis. tamen in hoc imitatur statum eternitatis
 quod sicut eternitas nunquam deficit. sic infinitus motus reorum temporalium nunquam
 esse desinit. et sicut in tempore est dare instantis quod habet quandam imaginem
 cum eternitate. ita quod sicut in eternitate aliquid debet esse. sic illa dicimus esse
 que sunt in presenti instanti. ideo status reorum temporalium licet non possit imitari
 statum eternitatis presentia licet permanendo tamen ipsum imitatur suam duratio-
 nem successivae continuando.

¶ In ista parte philosophia
 docet quod proprie loquen-
 dum sit de deo et de mun-
 do dicens. **¶** Si nos se-
 quentes platonem veli-
 mus imponere nomina di-
 gna. id est convenientia rebus
 dicamus deum esse eternum.
 mundum vero dicamus perpetuum. et hoc resonat dicto auctoris Grecissimi

nitudinem nequam possidere. hoc ipsoque
 aliquo modo nunquam esse desinit. illud quod
 implere atque exprimere non potest aliqua-
 tenus videtur emulari. alligans se ad
 qualemcumque presentiam: huius exigui
 volucrisque momenti. **¶** Que quomodo manentis
 illius presentie quamdam gestat imagi-
 nem quibuscumque contigerit: id prestat
 ut esse videantur. **¶** Quomodo vero manere non
 potuit: infinitum temporis iter arri-
 puit. **¶** Hoc modo factum est ut continua-
 ret eundo vitam. cuius plenitudinem
 complecti non valuit permanendo.

¶ Itaque si digna rebus nomina velim^{us}
 imponere **¶** Platonem sequentes. deum
 quidem eternum: mundum vero dica-
 mus esse perpetuum.

Eternum vere sine principio sine fine. Perpetuum cui principium sed sine carebit.

C Dic phia ex dictis ostendit modum scientie diuine. Primo ergo ostendit qualis sit scientia diuina. et qualiter sit nominanda dices. **Q**uia omne iudicium apprehendit ea que sunt subiecta. i. sua obiecta secundum sui naturam. i. secundum naturam per se cognoscetis.

Quia igitur omne iudicium secundum sui naturam que sibi subiecta sunt comprehendit. **E**st autem deo semper eternus ac presentarius stat?

Scientia quoque eius omnem temporis supergressa motionem in se manet simpliciter presentie. infinita que preteriti ac futuri spacia complectens. omnia que iam gerantur in sua simplici cognitione considerat.

Itaque si prescientiam pensare velis que cuncta dinoscit: non esse prescientiam que futuri. sed scientiam nunquam deficientis instantie recte estimabis. **U**nde prouidentia sed prouidentia potius dicitur que porro ab rebus infinitis constituta quasi ab excelso reum cacumine cuncta prospiciat.

am huius nominis prouidentia dicens. **U**nde cognitio diuina non dicitur prouidentia quia illa importat ordinem ad futurum. sed dicitur prouidentia quasi porro id est procul a rebus infimis constituta ab excelso cacumine rerum cuncta prospiciat.

Nota que cognitio sequitur modum rei cognoscentis ideo cognitio et scientia dei sequitur statum et dispositionem dei. **S**tatus autem dei est eternus et presentarius. cum esse diuinum mensuretur eternitate. ergo scientia dei erit eterna et presentaria ita que omnia que sunt preterita et futura: cognoscit quasi sint presentia.

Nota aliquis diceret. **N**on ens non potest alicui esse presens sed preteritum et futurum est non ens. ergo non potest esse presens cognitio

Primo ergo ostendit qualis sit scientia diuina. et qualiter sit nominanda dices. **Q**uia omne iudicium apprehendit ea que sunt subiecta. i. sua obiecta secundum sui naturam. i. secundum naturam per se cognoscetis. **N**atura autem dei talis est que semper ipsi deo est status eternus et presentarius. **E**x quo sequitur que scientia dei supergressa omni motionem temporis manet in simplicitate presentie. et complectens infinita spacia preteriti et futuri ceteris omnia considerat quasi iam id est presentialiter gerantur in sua simplici cognitione. **U**nde ostendit quomodo scientia dei est nominanda dicens. **I**taque si velis pensare prescientiam que cuncta cognoscit non dices diuinam scientiam esse prescientiam quasi futurum sed recte estimabis diuinam scientiam esse instantie id est presentie nunquam deficientis. quod confirmatur per ethymologiam

diuine. **D**icendum q duplex est non ens. quoddā quod nullo modo ē ens
z tale nō est realiter pns alicui cum nihil sit. **A**liud est nō ens nō simplici
ter sed qz actu nō est ens. z licet hmōi non possit realiter coexistere tpe pñ
ti tñ p̄t coexistere gternitati. qz gternitas cum sit infinita excedit tps pns
extendēdo se ad p̄teritum z futurū. **E**t sic p̄teritum z futurū sunt gternita
ti coexistētia p̄ntialiter qz in gternitate nō est successio. vñ non seq̄. si ali/
quid coexistit gternitati qz p̄ tanto simpliciter existat. qz gternitas etiā ex
tēdit se ad non ex̄ns sicut ad p̄teritum z futurū. **N**otandū qz deo oia
sunt p̄ntia z sibi nihil ē futurū. ideo scia sua non est dicēda p̄ scia q̄ sonat a
liquid futurū. nec d̄z dici p̄uidētia p̄pter eādem cām. sed d̄z dici p̄uiden
tia quasi p̄cul p̄stituta a rebz inferioribz oia prospiciens

Hic soluit obiectio
nes supius factas p̄tra
prouidētiā. Primo er
go oñt qualiter hmōi
obiectiones soluantur.
Secdo resumit p̄maz ob
iectionē ipsam fortifi/
cando vt formali⁹ sol/
uat. scda ibi. **H**ic si di
cas. **C**irca p̄mum no
sādum qz tres erāt rōes
q̄rum p̄ma z secunda
fundatur sup hoc qz ni
hil p̄t esse p̄scitum a do
nisi id sit necērium. ter
cia fundatur sup hoc qz
euentus incert⁹ non p̄t
certitudinaliter cognosci. **F**acit ergo duo. **P**rimo oñdit qz p̄scia non im
ponit necēritatem rei p̄scite p̄ quod soluitur p̄ma z secūda rō. **S**ecdo oñ
dit qz scia dei non mutat naturā rei sed simul stant certitudo a parte sciē
z incertitudo a parte euentus. p̄ quod soluit tertia rō. secundo ibi. **Q**ua
re hęc diuina. **P**rimo d̄t. **E**x quo deus cognoscit oia tanq̄ p̄ntia. quid igit
tur postulas vt illa fiant necēria q̄ illustrant. i. p̄prehendunt diuino lu/
mine. i. diuina cognitione. cum nec hōies faciāt ea necēria que p̄ntialiter
vident. **V**erbi grā. qz hō videt in p̄nti non facit esse necēriam. **N**unq̄d eī
intuitus tuus dabit aliquā necēritatem eis que tu cernis p̄ntia. dicit **B**o
etius. **D**inime. **A**t phia. **S**i est digna collatio diuini z humani intuit⁹
respectu p̄ntis sicut vos videtis q̄dam videtis hoc p̄nti temporario. i. in p̄nti tpe
ita deus suo gterno intuitu oia cernit tanq̄ p̄ntia. **N**ota qz intuit⁹
noster rei p̄ntis nullā imponit necēritatem rei p̄nti. qz visio **S**ocratis cur
rentis nō imponit necēritatem **S**ocrati currenti. qz p̄t **S**ocrates currere
vel nō currere. **S**ic etiā intuitus diuinus q̄ oia p̄ntialiter cognoscit nul
lam imponit rebz necēritatem. sed videt ea p̄ntialiter sicut futura sunt necē
rio futura z p̄tingētia videt p̄tingēter futura.

Quid igit postulas vt necēria fiant q̄
diuino lumine lustrent. cum ne hōies
q̄dem necēria faciant esse que videant?
Num em̄ ea que p̄ntia cernis aliquaz
eis necēritatem tuus addit intuit⁹? **S**.
Dinime. **P**. **A**tq̄ si est diuini humāi
qz p̄ntis digna collatio. vti vos v̄rō **B**
temperario p̄nti quēdam videtis. ita
ille omnia suo cernit gterno.

C Hic ostendit q̄ circa contingentia simul stant certa cognitio dei & incertus euentus rei dicens. Quare hęc diuina prenotio qua de^o no- uit futura illa non mutat proprietatem rerum quo ad necessitatem & p̄tin- gentiam. quia nō im- ponit necessitatem rei quę p̄tingens est sed ta- lia apud se spectat p̄s- sentia qualia olim pro- uenient futura. Nec cō- fundit rerum iudiciam contingens faciat non esse p̄tingens. sed vno in- tuitu mētis p̄gnoscat tā- necessarie q̄ non neces- sarie futura. quod dclat rat in exemplo dicens.

C Quare hęc diuina prenotio naturam rez proprietatēq; nō mutat. Ta- liaq; apud se p̄ntia spectat. qualia in tempore olim futura proueniāt. Nec rerum iudicia p̄fundit. vnoq; sue men- tis intuitu tam necessarie q̄ nō necessa- rie ventura dinoscit. Sicuti vos cum pariter ambulare in terra homiēs. & o- riri in cęlo solem videtis. quāq; simul vtrūq; p̄spectū: tñ discernit. & h̄ volū- tariū. illud esse necariū. iudicat. Ita i- gitur cūcta despiciens diuin^o intuitus q̄litatez minime p̄turbat. ap̄ se q̄dem p̄ntiū. ad p̄ditioēm s̄o t̄pis futu- rarum. Quo fit vt hoc non sit opinio. sed veritate potius n̄ra cognitio. cuz extatur q̄d esse p̄gnoscat. q̄ idem existē- di necessitate carere n̄ nesciat

cognitio futuroz dei tanquam presentium non sit opinio sed cognitio ve- ritate n̄ra id est confirmata cum cognoscit aliquid esse extaturum id est futurum q̄ idem nō nesciat id est carere p̄t necessitate existendi.

C Notandum de hoc q̄ dicitur deum omnia presentialiter cogno- scere scilicet p̄terita & futura ponunt quidam exemplum de baculo fixo in aqua qui successiue toti fluuiio presens est quia partib; eius. sic eterni- tas simul est cum toto tempore & cum omnibus quę fluūt in t̄pe ita q̄ to- tum tempus & q̄c̄q; est successiuū in t̄pore est presens eternitati. vt si po- natur eternitas sicut centrum & totum t̄pus sic; circūferētia tūc licet cir-

gentiam. quia nō im- ponit necessitatem rei quę p̄tingens est sed ta- lia apud se spectat p̄s- sentia qualia olim pro- uenient futura. Nec cō- fundit rerum iudiciam contingens faciat non esse p̄tingens. sed vno in- tuitu mētis p̄gnoscat tā- necessarie q̄ non neces- sarie futura. quod dclat rat in exemplo dicens.

Sicuti vos homines quādo pariter id est in eodem instanti videtis hominem ambulare in terra & solem oriri in coe- lo. licet vtrumq; simul sit conspectus tñ discer- nitis h̄ esse volūtarium sez hoiēm ambulare in terra & illud esse necariū sez solem oriri. Ita s̄tr diuinus intuitus cūcta despiciens id est deoz sum aspiciens minime p̄turbat rerum qualita- tem scilicet contingen- tiam & necessitatem. Re- rum dico apud se p̄sen- tium rōne eternitatis. s; futuraz ad p̄ditionem temporis. Quo fit vt

cumferētia p̄tinue moueat ⁊ pars toti succedat t̄m̄ in p̄patione ad centz
yniformiter se hz. Aliud exēplum ponitur de aliquo q̄ vadit p̄ viam. et
non videt hoies post se veniētes. sz ille q̄ de alta turri respiceret vidēret
et oīā viam. ⁊ hoies p̄ eam trāseuntes tam p̄cedentes q̄ sequētes. sic d̄s de
specula suz ḡternitatis respiciēs. oīa p̄ntialiter videt tam p̄ntia q̄ futura

C Hic phia redit ad
primam rōnem superi⁹
positam ipsam fortifi-
cando vt formalius sol-
uat ⁊ fortificat eam. se-
cundo soluit. tercio so-
lutionez declarat. scda
ibi. Rñdebo. tercia ibi
Dūc em̄. Primo dicit
Si dicas hic obijciēdo
illud non posse nō eue-
nire qd̄ deus videt eue-
tur. qd̄ at non p̄t non
euenire id ex necessitate
p̄tingere. ⁊ sic astringas
me ad nomen necitatis
vt p̄cedam p̄tingēs ali-
quo modo esse necariū
Ego fatebor rem soli/
dissime veritatis cui vix aliqs
accesserit eam p̄cedēdo nisi
speculator di-
uini. i. diuine nature. Tūc
soluit obijctionē dicēs. Si
coartaueris me vt
p̄cedam aliquā necitatem
futuroz. Rñdebo. Idem
qd̄ futurū est quo ad
nos cum refert ad diuinā
notionem cui ipsum est
p̄ns. dico necariū eē
sz necitate conditionata
sz rōne p̄ntiē. cum at
idem futurū perpenditur
in sui natura. rōne e⁹ hz
futuritionē ⁊ inde t̄minatōem
sui cā necē est videri
liberum. **C** Hora q̄ sicut
illud qd̄ in se est p̄tingēs
q̄n̄ est nobis p̄sens rōne
p̄ntiē fortif quādā necita-
tem q̄ necē est ipsum esse
dum p̄ns sit qz oīa sunt
deo p̄ntia. rōne istius p̄ntiē
in ordine ad ipsam diuinā
cogni-
tionē sortiunt quādam
necitatem licet in sui
natura p̄orsus videāt libera

C Hic phia declarat
solutionē p̄ quādam di-
stinctionem necitatis ⁊
eā applicat ad p̄posituz
Secundo p̄cludit ex p̄-
missis simul stare q̄ ali-
qua sunt scdm se p̄tin-

Hic si dicas Qd̄ euentuz de⁹ videt id
non euenire nō posse. qd̄ at non p̄t non
euenire id ex necitate p̄tingere neqz ad
hoc nomen necessitatis astringas. Fa-
tebor rem quidem solidissime veritatē
sed cui. vix aliquis nisi diuini specula-
tor accesserit Respondebo nāqz Idem
futurum cum ad diuinam notionem
refertur necessarium. cum vero in sua
natura perpenditur. liberum p̄orsus
atqz absolutum videri

Dūc sunt etem̄ necitates. simplex vna
veluti q̄ necesse est omēs homines esse
mortales Altera p̄ditionis vt si aliquē
ambulare scias. eum ambulare necesse

est. Quod enim quisque nouit id esse aliter ac notum est nequit. Sed hec predictio minime secum illam simplicem trahit. Hanc enim necessitatem non propria facit natura sed predictionis adiectio. Nulla enim necessitas cogit incedere voluntate gradientem quouscumque cum tum cum graditur. incedere necessarium sit: **E**odem igitur modo si quod prouidentia presens videt. id est. necesse est. tametsi nullam habeat necessitatem. Atque deus ea futura que ex arbitrii libertate proueniunt. presentia contuetur. **H**ec igitur ad intuitum relata diuinum. necessaria sunt per conditionem diuine notionis. per se se considerata. ab absoluta nature sue libertate non desinunt.

sens videt. illud esse necesse est scilicet ea conditione qua prouisum est et qua ponitur sibi presens. quamuis nullam habeat necessitatem nature sed deus omnia futura contuetur tanquam presentia que ex libertate arbitrii proueniunt. igitur hec relata ad intuitum diuinum fiunt necessaria per cognitionem diuine notionis. per se vero id est in sua natura non habito respectu ad diuinam cognitionem ipsa non deficiunt ab absoluta id est a perfecta libertate sue nature.

Notandum est intentionem Boetij ista ratio quicquid est prouisum a deo necessario euenit. soluitur. dicendo quod verum est quod necessario euenit necessitate conditionata sed non necessitate absoluta.

Alij aliter solunt quod illa propositio est vera in sensu composito sed falsa in sensu diuiso. **U**nde cum dicitur. quicquid prouisum est necessario euenit. verum est in sensu composito quia impossibile est prouisum a deo non euenire tamen in sensu diuiso falsa est. quia euentus rei saltem contingentis in se non est necessarius.

gentiarum incerta que tamen eueniunt certitudinaliter in quantum a deo prouisa. seculum ibi. **S**icut igitur percul dubio dicta. **P**ro dicitur. **D**ue sunt necessitates. **U**na simplex que est necessitas nature sicut omnes homines necessario esse mortales. **A**lia est necessitas predictionis ut si scias hominem ambulare illum ambulare necesse est. qui a quod quisque nouit illud non potest aliter esse quam notum est. sed hec conditio. id est. necessitas predictionis. nata minime trahit seculum simplicem necessitatem quod necessitatem predictionis non facit propria natura sed adiectio predictionis. **N**ulla enim necessitas cogit ambulare voluntarie ambulatem quouscumque necessarium sit eum ambulare tunc cum ambulat. **H**anc distinctionem applicat ad propositum diuini. **E**odem modo si quid prouidentia diuina presens

C Dic phia deludit
ex pdictis q ista simul
stant q aliq fm se sunt
ptingētia z incerta que
tñ certitudinaliter eue/
niunt in q̄tum p̄uisa a
deo **S**cdō obijcit p̄tra
hoc ibi. **Q**uid igit re/
fert nō esse necāria p̄ri/
mo de **P**roculdubio cū
cta futura sunt q̄ deus
p̄gnoscat esse alioquin falleret diuina p̄uidētia. sed quēdam eoz profi/
ciscuntur. i. procedunt de libero arbitrio. ita q̄ q̄ntum est de esse ipsorum
p̄nt non euenire. **I**nde subdit. que q̄uis eueniant tñ non amittunt p̄ri/
am naturā libertatis. qz p̄rius q̄ fierent potuissent nō euenire

C **N**ota q̄ tota intētio **B**oetij sup hoc q̄ aliquid libere futurū ex sui
natura in p̄paratione ad p̄sciam diuinam necārio euenit. z talis est ne/
cessitas p̄ditionata. qz in q̄tum p̄uisum est sic necārio euenit sed nō ab/
solute circumscripta p̄uisione

C Dic obijcit p̄tra so/
lutionē z soluit obiecti/
onē. **S**cdō p̄tra illam
solucōem itēz obijcit.
ibi. **S**ed si in mea. **O**b/
iectio in h̄ p̄sistit. **E**x/
quo futurū p̄tingēs p̄e/
scitum certitudinaliter
euenit z necārio. nō vi/
det esse d̄rā inter p̄tin/
gens z necārium. **E**n̄
de. **Q**uid igit refert cō/
tingētia z libere futura
non esse necāria cū ipsa
eueniāt instar. i. ad sili/
tudiēm necitatis. **T**ūc
soluit dicens q̄ int̄ eue/
tum necārium z p̄tin/
gentē hoc refert qd̄ ma/
nifestū apparet p̄ exem/
pla q̄ pauloante posui
.i. q̄ sol oriens z hō gra/
diens q̄ dum fiunt nō
fieri p̄nt. z ita v̄z q̄ est
necārium sub p̄ditione
p̄sentē. p̄ntia em̄ necē

Fient igit proculdubio cūcta q̄ futura
dens esse p̄noscit. **S**ed eoz qd̄dam de li/
bero proficiuntur arbitrio. **Q**ue q̄s/
uis eueniant. existendo tñ naturam p̄/
p̄riam non amittunt. que p̄rius q̄s fie/
rent etiam nō euenire potuissent

Quid igit refert non esse necāria. cum
propter diuinę scię p̄ditionem modis
oib̄ necessitatis instar eueniet. hoc sc̄z
q̄ ea que pauloante posui sol oriens z
gradiens hō. que dum fiunt non fieri
non p̄nt. eoz tñ vnum p̄rius q̄s q̄s fieri
necesse erat existere. alēz vero minime
Ita etiam que p̄ntia deus habet. p̄cul/
dubio existunt. **S**ed eoz hoc qd̄dem de/
rez necessitate descendit. illud vero de/
ptate facientium **N**aud igit iniuria di/
rimus. hęc si ad diuinam noticiā refe/
rantur necāria. si per se considerent̄
necessitatis esse nexib̄ absoluta **S**icu

est esse dum sunt pñtia
ññ vnum eoz scz sol ori
ens priusqz fieret necē
erat existere. Alter vero
scz hō gradies minime

h3 necessitatem fieri anteqm fiat. Ita etiam illa q̄ deus h3 pñtia proculdu
bio existunt ppter necessitatem pditionis q̄ sunt p̄quisita euenire tāquam
pñtia. Sed eoz q̄ sic sunt p̄quisita hoc de rez necessitate dñdit sicut solem
oziri. aliud de p̄tate faciētium. s. hōiem ambulare. Ex quo p̄cludit. ideo n̄
iniuria diximus hoc p̄ius q̄ illa q̄ p̄tingēter eueniunt si referant̄ ad diui
nam noticiam sunt necessaria scz ex cōditiōe diuine sciē. Si vero per se
considerētur ipsa sunt absoluta a nexibz. i. a vinculis necitatis quod ma
nifestat per simile. sicuti si id quod p̄z sensibz referas ad rōem tunc est vni
uersale. Si āt referas ad sensuum tunc est singulare

Corādum q̄ si idem relatū ad diuersa potest esse vlt z singula
re. videtur s̄lt̄ q̄ idem p̄patum ad diuersa possit esse p̄tingēs z necārium
Nam p̄ticulare h3 rōem p̄tingētis. z vlt rōem necessarij. Sed videmus
q̄ humana natura p̄pata ad intellectum agētē abstractētem a conditio
nibus indiuiduātibus z p̄pata ad intellectum possibilē habet rōnem
vniuersalis. sed p̄pata natura humana ad sensum qui particulariter cō/
p̄hendit habet rōnem singularis. Nam vniuersale est dum intelligitur
Particulare vero dum sentitur. similiter erit de futuro p̄tingenti q̄ ipsuz
p̄patum ad diuinā p̄sciā est necārium p̄ditionaliter. in se consideratū
habet se contingenter

Chic obijcit p̄tra
solutionem iam dictaz.
et soluit illam obieccio
nem. Secundo mouet
dubitatioē. ibi Quid
igitur. Primo d̄t. Tu
obijcēs p̄tra solutioēz
sic. Si in mea potesta
te est mutare p̄positum
meuz. s. currēdo vel nō
currēdo. ego euacuabo
.i. frustra bo p̄uidentiā
diuinā cū ego muta
vero illa q̄ p̄mouit eē
futura. Ipse soluit dī
cens. Ego rñdebo te
posse flectere id est mu
tare p̄positum tuum
Sed veritas providē
tiē illa intuetur illud te
posse. s. mutare propo/
-

ti omne quod sensibz p̄z si ad rōnem re
feras vniuersale est. si ad seipsa respici
as singulare

Sed si in mea inq̄es p̄tate situm ē mu
tare p̄positum: euacuabo p̄uidentē/
am. cum que illa p̄noscit forte mutaue
ro. Respondebo. P̄propositum te q̄des
tuum posse deflectere. sed quoniam et
id te posse. z an facias. quore p̄uertas
p̄ns p̄uidentē veritas intuet. diui/
nam te p̄sciā non posse vitare. sicuti
p̄sentis oculi effugere non possis in/
tuitum. quāuis te in varias actiones
libera voluntate p̄uerteris

sicū. z an facias q̄ ppositum mutas. z incuet quo suertis tuū ppositū. iō scias te nō posse vitare diuinam p̄sciam. sicut q̄uis libera voluntate te cōuertas in varias actiones tu nō potes effugere intuitum p̄itis oculi

¶ Notandū q̄ licet hō possit mutare ppositū suum p hoc tū non effugit prouidētā diuinā. qz d̄s illam mutationē p̄noscit. posito em̄ q̄ deus prouideret te cras ituz ad for̄ q̄uis posses non ire z pponas nō ire nō tū non ibis. qz deus prouidet s̄l̄ z ppositum z p̄tatem non eundē z mutatio nē ppositi z actionē eundē. z iō non potes aliquo mō effugere ei? prouidētā

¶ Hic mouet dubitationē dices. Tu forte inquires. quid igitur p̄tingat ex ista solutōne mutabit ne scia diuina ex mea dispōne .i. ex mea variatione scz cum ego nunc volo h̄ nūc aliud videt ne p̄scia diuina ex hoc alternare. i. mutare vices suas cogno/scendi. Ipse respondet. **¶** D̄n̄sine p̄tingit h̄ q̄ diuina scia mutetur. qz diuinus intuitus p̄currit oē futurū z retroqz illud ad p̄sciam p̄p̄ie cognitionis cognoscendo oīa simul tanquam p̄sentia. nec alternat .i. mutat vices suas p̄/cognoscēdi nūc h̄ nunc illud successiue sicut tu estimas sz manens libera mutatiōe vno ictu p̄uenit. z cōplectit̄ tuas mutationes. quā p̄sentia p̄hendendi oīa tāq̄ p̄sentia deus non fortit̄ ex rebz futuris sz ex p̄p̄ia simplicitate. **¶** Ex quo resoluitur. i. de clarat̄ illud qd̄ pauloā te posuisti scz indignū esse si futura nostra dicantur p̄stare cām scientiē. virtus enim scien-

¶ Quid igitur inquires? **¶** Ex mea ne dispositione scientia diuina mutabit. vt cum ego nunc hoc. nunc aliud velim. illa quoqz noscendi vices alterna re videatur? **¶** D̄n̄sime. **¶** Omne nanqz futurum diuinus p̄currit intuitus. et ad p̄sentia p̄p̄ie cognitionis retorquet ac reuocat. **¶** Nec alternat (vt estimas) nunc hoc nunc illud p̄noscedi vices. sed vno ictu mutationes tuas. manens p̄uenit atqz p̄plectitur. **¶** Quā comprehendendi oīa visendiqz p̄sentiam. non ex futurarū prouentu rerum. sed ex p̄p̄ia deus simplicitate sortitus ē. **¶** Ex quo illud quoqz soluitur qd̄ pauloante posuisti indignū esse. si scientiē dei causam: futura nostra p̄stare dicant. **¶** Hęc enim scientiē vis p̄sentaria notione cuncta p̄plectens. rebus mo/

**dū omnib; ipsa p̄stituit. nihil q̄o poste
riorib; debet.**

rex. ipsa q̄o nihil debet ip̄s reb; q̄z nihil ab eis accipit sicut nos accipi-
sciam a reb;. ¶ **N**ota si deus simul nō p̄gnosceret ea que successi-
ue eueniūt in tpe tūc scietia dei esset variabilis p̄pter h̄ q̄ p̄gnitioēm ymo
succederet cognitio alterius. sed q̄z oia simul p̄gnoscit tāq̄ p̄scia. id in sua
scia nō cadit variatio vt p̄us nesciat esse alicuius et postea sciat. vel q̄ p̄us
sciat hoc nō esse et postea esse ymo simul om̄ia cognoscit. et ideo simul scit
aliquid non esse in yna differentia temporis mensurātis rem et esse in alia
differentia temporis.

¶ **H**ic p̄cludit ex p̄missis p̄passibilitatem liberi arbitrii cū p̄scia
diuina dicens. **Q**ue cum ita sint vt predictum est manet libertas arbi-
trij intemerata id est incorrupta. **N**ec leges p̄ponūt hōib; penas et p̄mia
in que. i. iniuste volūta-
Que cū ita sint manet intemerata mor-
talib; arbitrii libertas **N**ec iniquitates
solutis om̄i necessitate volūtatib;. p̄mia
p̄nasq; p̄ponūt. **M**anet et̄ spectatoz
desup cunctorum p̄scius deus. visio
nisq; ei⁹ p̄ns semper eternitas cū nrōz
actuum futura qualitate p̄currit. boīs
p̄mia. malis supplicia dispensans.
Nec frustra sunt in deo posite spes pre-
cesq;. que cum recte sint. inefficaces ēe
nō possunt.

frustraretur autem omnia hęc si omnia vinculo necessitatis vteretur. sic
p̄z ex dictis.

Auerfamini igitur vicia. colite p̄tutes
ad rectas spes animum subleuate. hu-
miles p̄ces in excelsa porrigite. **M**ag

tie diuine cūcta p̄plec-
tes p̄ntialiter. ip̄a im-
ponit modū oib; rebus
q̄z scientia dei est causa

tribus nostris solutis id
est liberat; ab omni ne-
cessitate manet etiā im-
mobiliter de⁹ p̄scius cū
etoz et p̄ns eternitas sue
visiois p̄currit cū supra
qualitate se; bōitate
et malicia nostrōz actu-
um dispensans id est di-
stribuēs bonis p̄mia
et malis supplicia. nec
frustra posite sunt pre-
ces et spes in deo que nō
p̄nt esse inefficaces cuz
sunt recte.

¶ **N**ota ex q̄ p̄pter
liberz arbitriū p̄nt res
sic et aliter euenire nō in
iuste bōis p̄mia et mal-
supplicia p̄ponūt nec
spes et preces frustrant

¶ **H**ic subiūgit exhor-
tatioz vultū di. **E**x q̄ sic
ē q̄ n̄ est; coacti necita-
te ad faciendū aliqd sed
maēt i vobis libera vo-
lūtas. id auerfamini id

D iij

est spernite vicia. ne p
ea iuste incurratis pœ/
nas. colite. i. exercete s/
tutes. ppter q̄s merita
psequamini. subleuate
animuz vrm ad rectas

spes q̄ in veram britudinem tendūt. porrigite in excelsuz sez ad deū hūmī
les pces ⁊ hoc merito faciatis. qz si nō vultis dissimulare auertendo aim
vrm ab his. tūc magna est vobis indicta necitas pbitatis. i. h̄yitis qz il/
lud quod agitis non p̄ latere illum q̄ est iudex accū vroz. **Uñ** subdit.
cum agatis añ oculos. i. cum actiones vze sint in prospectu iudicis cun/
cta cernētis. s. dei. ¶ **Nota** vicia sunt spernēda qz reddunt hoīem ser
uilem. nam q̄ facit pctm seruus est pcti. **Et Seneca** d̄t. **S**i scirem deos
pctā ignoscituros ⁊ hoīes ignoraturos adhuc ppter vilitatē pcti peccare
erubescerey. **Virtutes** at sunt colendē. qz p̄tus est que h̄ntem pficit ⁊ op⁹
eius bonū reddit. **Recta spes** ⁊ recte pces sunt deo porrigendē. qz his deo
p̄iungimur ⁊ ipsum alloq̄mur. etsi nō dissimulamur negligēdo p̄dicta
magnā p̄tatis pbitatem nobis indictā ⁊ pmissam inde psequemur. qm̄
oia q̄ agimus sunt in p̄spectu dei cuncta cernētis. **Sicut** em̄ scribitur ad
Hebr̄eos. iij. **O**ia nuda ⁊ aperta sunt oculis eius qui est b̄ndictus in se
cula seculoz. Amen

Finit expositio ⁊ declaratio textuū libroz quinqz de con
solatione philosophiē **Boetij** viri celeberrimi.

Compendiosa succinctaq; resumptio dictorum
in libros Boetij de consolatione philosophię.

Primus liber hēt septē metra z sex prosas In metro prio
deplāgit statū suū suę miserię ex pre pmutatiōis studij. z
ex pre defect^o corporalis z ex pre plōgatiōis suę miserabilis
vitę apostrophādo p̄ra amicos.

In p̄sa p̄ma introducūt p̄hiām se sup sua miseria p̄solancem z descri
bit dispositionem z p̄prietates eius vestelq; tenuis quas practica z theo
rica intextura p̄ornauit.

In metro scdo p̄hia deplāgit p̄turbatiōem mētis hoim p̄uertendo se
specialiter sup Boetium

In prosa scda philosophia inuestigat morbum ex quibusdam signis
p̄solādo ip̄m ne desperet.

In metro tercio Boetius declarat p̄ q̄ddam simile quō remotis im
pedimētis recuperat vigorem.

In prosa tercia oñt quō p̄hiām agnouerit z q̄liter de p̄ntia ei^a admi
rari cōcepit Et quō p̄secutiōem sapiētū a vulgarib; n̄ esse nouā sed cūctis
p̄stantissimis viris cōem

In metro quarto p̄hia oñt q̄liter h̄ dēt se h̄re vt p̄secutiōes im. p̄horū
n̄ p̄ualeāt p̄ra ip̄m exclamādo p̄ra eos q̄ timēt tyrānos qz sibi nectunt
catenam qua trahātur

In quarta prosa p̄hia req̄rit Boetiū sup attētiōe p̄dictoz z hōrta f̄
ip̄m ad sui morbi reuelatiōem Et Boetius reuelat morbū suum oñs se
turbari ex his que iniurio se fiebant cōtra ip̄m ex sui in exilium relegatiōe
z meritoz suoz frustratione. ex iniusta sui p̄demnatiōe. ex fame sue lesiōe
z tandem ex his que videbat generaliter iniurio se alijs inferri. z hęc ōnia
sibi venisse. p̄pter studia ip̄suis.

In metro quinto Boetius exclamat p̄ra p̄uidentiā diuiniā admirās
q̄ oīa regūtur a deo p̄rer actus huānos. licz h̄ sit falsum. cū turbato Bo
etio videbat. iō rogat d̄ū vt regat actus hoim ne sic p̄uersi p̄ualeant im/
p̄tine aduersus bonos.

In p̄sa q̄nta oñt quō p̄hia se habuit ad suam q̄rimoniām z qd̄ ex ea
p̄gnouit. z recolligit sub breuitate ea q̄ Boetium p̄turbauerunt dās mo
dum remedēdi ip̄m Boetium

In metro sexto p̄hia probat in omnib; ordinem esse seruandum z fa
cit hoc trib; exemplis.

In prosa sexta z vltima inquirt causam radicalem infirmitatis boe
tij z de circumstantijs gubernatoris mundi. z de principio z fine rerum
colligendo omnes infirmitates Boetij ostendens eum esse curabilem.
z dicit philosophia sibi primo velle proponere remedia leuia. p̄terea ḡuis
refuare donec melius p̄ualeat ac robozetur.